

Bůh působí na stvořené lidstvo

Leden 2008

5. část – Od smrti Josefa do odchodu z Egypta

Začátek kultivace národa a jeho vůdce

Motto: Bez víry však není možné zalíbit se Bohu. Kdo k němu přistupuje, musí věřit, že Bůh jest a že se odměňuje těm, kdo ho hledají. (Žid.11:6)

Všeobecně se má za to, že křesťanský Bůh je Bohem všech lidí a tedy i všech národů, ale v Bibli se hovoří v tomto smyslu jen o jednom národu - o izraelském. Tak jak to tedy je?

Na grafu ukazujícím rozmnožování se potomků Noéma (viz díl 2.) je zřejmé, že o potomcích Cháma a Jafeta Bible již nemluví, a to přestože museli existovat. Byli snad předem odsouzeni, zavrženi a zničeni? To jistě nikoli - vždyť existují dodnes. A Bůh jim nevěnoval žádnou pozornost? Ani to není pravda. Máme o tom důkaz z Bible? Máme.

Mnohem později se o tom dozvěděl prorok Daniel (bližší vysvětlení viz odstavec „Problémy národů“):

Dan.10:13 Avšak ochránce perského království stál proti mně po jedenadvacet dní. Dokud mi nepřišel na pomoc Mikael, jeden z předních ochránců, zůstal jsem tam u perských králů.

Dan.10:20 Řekl: "Víš, proč jsem k tobě přišel? Nyní se opět vrátím, abych bojoval s ochráncem Peršanů. Odcházím, a hle, přichází ochránce Řeků.

Dan.10:21 Zajisté, oznámím ti, co je zapsáno ve spisu pravdy. Není nikoho, kdo by mi dodával sílu v těch věcech, kromě vašeho ochránce Mikaela."

Text jasně dokazuje, že i jiným národům Bůh věnoval mimořádnou pozornost tím, že jim přidělil "přední" dobré ochránce. Tyto národy nejsou jmenovány, což znamená, že až do doby Ježíše Krista žádný z těchto národů neskýtal ještě ani v této době naději na to stát se vzorem ostatním národům; naději srovnatelnou s národem pocházejícím z Abraháma a jeho syna Izáka. (Viz dále). A ještě tady hrála roli smlouva DJK se satanem, která zřejmě obsahovala termín, a proto bylo nutné věnovat všechno úsilí kultivaci Ježíše Krista, protože jen jeho prostřednictvím mohly dostat šanci i ostatní národy. Připomeňme slova, která v té souvislosti byla řečena Bohem už Abrahámovi:

1.M.22:18 a ve tvém potomstvu dojdou požehnání všechny pronárody země, protože jsi uposlechl mého hlasu."

Už z těchto slov je jasné patrné, že Bohu i na ostatních národech záleží.

Národy

Proč národy ?

Proč však měly být pěstovány a vychovávány národy? Proč nebylo ponecháno lidem na volbě, jak se budou organizovat?

Ukázalo se, že rodinné a následně příbuzenské společenství a také příbuzenská láska (storgé) jsou nejlepším základem pro budování velkých společenství. Srovnej třeba, jak samozřejmě se členové izraelského národa identifikovali se svým základním předkem Jan 8:39,53; Jak.2:21. Jedinou náhradou za tělesného hlavního předka, nazývaného většinou otcem národa, se ukázal být duchovní otec

na příklad Ježíš Kristus. Nicméně si všimněme, že taková náhrada většinou není srovnatelná:

- kolem duchovního otce obvykle nevznikne trvalé ekonomické společenství, ale jsou výjimky (na příklad pro Čechy měl a stále má velký význam tzv. otec vlasti - král Karel IV)
- a ještě méně politické společenství. Celá Evropa byla téměř plná křesťanů s duchovním Otcem Ježíšem Kristem, a přesto v ní vznikly a trvaly obě světové války.

Proč v tomto smyslu na lidstvo působit?

Musí se vyvážit negativní působení satana. Satan působí na lidské sobectví tak, že to má následně vliv na lidský separatismus a tudíž na bránění vývoje lidstva směrem ke všeobecné spolupráci - nutné pro plnění základního úkolu lidstva, kvůli kterému bylo vlastně stvořeno. Ukážeme si, že satan nevynechal ani jediné příležitosti k tomu, aby sabotoval úsilí DJK.

Ani za všech těchto okolností nepřestával DJK neustále usilovat o pomoc lidstvu (Srovnej třeba Řím.8:35,39.) a pokračoval v kultivaci předků Ježíše Krista.

Kultivovat všechny národy současně však nebylo pro DJK možné, protože měl zřejmě dohodnutý termín. Nezbylo proto než se věnovat jen národu se stejnými genetickými kořeny jako měl budoucí Ježíš Kristus. Kultivace tohoto národa s cílem zbavit ho andělských genů dále pokračovala a pokračovat musela. Především bylo nutno řešit vývoj člověka, kterého DJK podle smlouvy předložil satanovi v dohodnutém termínu ke zkoušce, a to mělo hlavní prioritu. Do jeho genů vložil nyní gen spravedlnosti od Támar.

Problémy však nezmizely a DJK to dobře věděl; morální vlastnosti Izraelitů byly i nadále velmi neuspokojivé. Kultivace potřebného člověka se totiž už nemohla obejít bez kultivace celého společenství Izraelitů jakožto jeho genetického zázemí. Izraelité museli být nejen ochraňováni, ale i jejich vývoj bylo nutné usměrňovat.

V jakém směru?

Stav izraelského společenství

Izraelité sice nyní byli v bezpečí před agresivním chováním okolních národů, ale hrozilo jim nebezpečí jiného druhu: Pod Josefovou ochranou se stali v Egyptě nezaslouženě privilegovaným národem navzdory tomu, že většina z nich měla ve svých vlastnostech dědičné geny lži a chamtivosti. Hrozilo jim, že budou až na výjimky morálně zcela zkaženi, a to nemohl DJK připustit. Izraelité si nepřipustili, že jejich ochránce Josef už není, a jakoby doufajíce v nějakou svou domněle nespornou velikost klidně si žili na egyptském území s pocitem, že Egyptané k nim budou vzhlížet i po Josefově smrti. Nezanechali nám žádnou stopu o tom, že se chystali čelit pravděpodobnému nebezpečí egyptské změny postoje k nim, nebo se alespoň na ni připravit. Nic se zdánlivě nedělo a nic se nemohlo změnit.

Nezbylo, než aby DJK poučil lid tím, že ho vystavil následkům takového nezodpovědného smýšlení.

- Egyptané jim měli předvést, kam až je zavede jejich chamtivost:

k tomu, že si z Izraelců udělají lacinou pracovní sílu. Měli ukázat, že se nemohou stát jejich spojenci.

- Izraelci měli také poznat, že egyptští bohové neexistují a že jejich kněží klamou lid prostřednictvím lži. Ale to nestačilo.

- Izraelci měli poznat, že jediný, kdo jim může poskytnout skutečnou ochranu, je jejich Bůh.

DJK to dobře věděl, a už Abrahámovi řekl, že jeho potomstvo bude po několik generací v otroctví, v němž se měli naučit poslušnosti a pokoře, a také snášet chudobu. Otroctví tak mělo posloužit k výchově všech.

A ještě něco: DJK chtěl postupně vytvořit vzorový národ. Vzhledem k tomu, že ctí svobodnou vůli svých stvořených lidí, nemohl a nemůže lidstvu vnucovat jakoukoli morálku. Jelikož první lidé chtěli poznat „dobré a zlé“, měl (i lidem pochopitelné) právo jim takové poznání zprostředkovat. Po angažování se ve výchově dvojic lidí (Abrahám a Sára, Josef a Rebeka ...), po angažování se ve výchově celé početné rodiny - Jákobovy (prostřednictvím Josefa) - nastal čas věnovat se výchově dalšího nejbližšího vyššího celku - celého Abraháмова rodu - národa. O tom, že DJK tento záměr skutečně měl, svědčí mimo jiné i jeho slova

2.M.4:22 Potom faraónoci řekneš: Toho praví Jehova: Izrael je můj prvorozený syn.

DJK postupně učil a vychovával svůj lid ke spolupráci - tak nutné na plnění základního úkolu lidstva. Bylo nutné pracovat „na všech frontách současně“, a proto se toto období vyznačuje mimořádnými aktivitami jak andělů, tak i samého DJK (jak si ukážeme).

Nový úkol pro anděly - mimořádný prostředek v časové tísní

Aplikace dosavadních zkušeností společenství andělů

Jak jsme si již ukázali, DJK pracoval současně s kultivací potřebného od andělských genů očištěného člověka i na vytváření vzorového národa. Andělé tak museli použít své vlastní zkušenosti, a navrhnout pro výchovu izraelitů některá vlastní doporučení.

Srovnejme:

A) Napodobení formy

2. 25:40 Hleď, abys všechno udělal podle vzoru, který ti byl ukázán na hoře.

Vykladači se sice snaží najít nějaké přijatelné řešení, nicméně jde jasně o vzor, který zjevně převzali z vlastní historie andělů. Žádný vzor pro lidstvo totiž nemůžeme očekávat u cherubů a teprve už ne u serafů.

B) Napodobení zákonů

Sk.7:53 Přijali jste Boží zákon z rukou andělů, ale sami jste jej nezachovali!"

Andělé jistě nepředávali zákon (zpracovaný na vyšší úrovni než jsou sami) jen jako pošťáci, ale vtělili do něj zkušenosti z vlastního vývoje. Dále si budeme ukazovat, jak se aktivity andělů projevovaly. Nicméně předmětem určitého sporu se to stalo:

Ez.20:25 A tak jsem jim dal nedobrá nařízení a řády, skrze něž nebudou mít život;

Zákon podle andělů nasadil pro lidi požadavky tak vysoko, že lidé ho nemohli dosáhnout. Bůh se sice jako vždy v podobných případech (když se něco děje s jeho souhlasem) hlásí k zodpovědnosti (srovnej Job 2:3), ale to neznamena, že jde vždy o zcela bezvadný stav nebo bezvadnou akci.

I apoštol Pavel naznačuje (byť velmi opatrně) problematičnost některých věcí Zákona:

Ř.2:27 Ten, kdo není obřezán, ale plní zákon, bude soudcem nad tebou, který s celou svou literou zákona a obřezaností zákon přestupuješ.

Ř.2:29 Pravý žid je ten, kdo je jím uvnitř, s obřízkou srdce, která je působena Duchem, nikoli literou zákona. Ten dojde chvály ne od lidí, nýbrž od Boha.

Ř.7:6 Nyní, když jsme zemřeli tomu, čím jsme byli spoutáni, byli jsme zproštěni zákona, takže sloužíme Bohu v novém životě Ducha, ne pod starou literou zákona.

2.Kor.3:6 který nás učinil způsobilými sloužit nové smlouvě, jež není založena na liteře, nýbrž na Duchu. Litera zabíjí, ale Duch dává život.

2.Kor.3:7 Jestliže smlouva literami vytesaná do kamene sloužila smrti, a přece byla nastolena s oslňující slávou, takže synové Izraele nemohli pohlédnout na tvář Mojžíšovu pro její pomíjivou zář

Vlastní zkušenosti lidstva

Bylo by bývalo výhodnější, kdyby lidstvo prošlo výlučně vlastním vývojem (jak to bylo původně plánováno), ale satan se postaral, aby se DJK dostal hned od počátku do časové tísně; ukážeme si za chvíli, jak problematickým a dlouhým vývojem prošel jen samotný vzorový národ (o ostatních nemluvě).

Poznámka: Podrobně je popsán vývoj Mojžíše, na němž a jeho výchově si budeme moci složitost jeho výchovy demonstrovat.

Tím spíše problematická byla kultivace prvního člověka, který měl vyhovět satanovým požadavkům, jak si rovněž ukážeme.

Bylo proto nutné použít všech prostředků včetně mnoha krajních.

Budování vzorového národa

Smyslem budování toho, čemu se později začalo říkat Boží Království, bylo postupně přimět oddělené rody izraelitů ke spolupráci.

Poznámka: Mnoho křesťanů si dodnes představuje, že ideální bohublý život je ve spokojeném manželství s hodnými dětmi uvnitř svého domu, nebo alespoň domku a s dobrými vztahy k sousedům a na pracovišti. V neděli chodit do kostela nebo jiného chrámu či sálu. Tam zpívat, účastnit se „bohoslužebných“ rituálů, vyslechnout nějaká napomínací kázání, pokud možno nehřešit nebo se vyzpovídat.

Tato představa je imanentní především mnoha křesťanským ženám.

Je však nesprávná. Vede totiž křesťany k využívání křesťanských zásad na budování jakéhosi „sladkého soukromého života“ coby výrazu Božího požehnání. Bohužel však křesťané nevědí, že úkolem lidstva je ovládnout a spravovat všechny aspekty života na této planetě a nastolit na ní spravedlnost, a že v této hlavní věci mají vůči Bohu velmi výrazné manko.

V této etapě bylo nutné vytvořit z jednoho rodového společenství národ se všemi svými atributy. Bůh si totiž přál obsazení země zaslíbené Abrahámovi jeho potomstvem - a tedy jedním národem, a nikoli množstvím rozdělených a proto brzy vzájemně znesvářených kmenů. Takže ani tento úkol nebylo možné odložit.

Hlavní problémy výchovy izraelitů k vnitřně jednotnému vzorovému národu:

Ukažme si hlavní problémy, které musel DJK v té době řešit:

A) Izraelci byli na počátku zvyklí na vedení relativně velmi slabým otcem - Jákobem.

V Egyptě měli jako přirozenou autoritu Josefa, ale ten do vnitřních vztahů zřejmě moc nemluvil.

Po smrti Josefa žili zřejmě nějaký čas v klidu. (Jak se vyvíjela rodová správa, nevíme).

Je proto velmi pravděpodobné, že se chovali rozmazleně, vzpurně a povýšeně.

Bylo nutné pěstovat jejich vědomí národní sounáležitosti, a nic tak nesjednocuje národ, jako útok společného nepřítele, nebo alespoň jeho reálná hrozba. DJK tedy musel takový útok vyprovokovat hned na počátku a s tím, že, kdykoli začal národnostní cit izraelitů upadat, bude nutné v provokacích útočníků pokračovat.

B) Současně však bylo nutné ukázat izraelitům i svou laskavou tvář, nicméně tak, aby ji vzápětí nezačali zneužívat.

Jakmile začalo otroctví, musela vnitřní správa také začít fungovat, a zřejmě uspokojivě. Znamenala zřejmě, že v ní existoval nějaký silný vůdce.

C) z toho potom vyplynuly nutné aktivity jak pro DJK tak pro anděly:

ukážme si na některé:

Nutné aktivity

- 1) DJK musel ukázat pokud možno dramaticky svou moc, avšak na druhé straně pokud možno bez krutosti, i když věděl, že by tak měl větší naději na úspěch. Bylo zřejmé, že svou moc musí ukázat na nepříteli - Egyptu, ale také, že musí svému nepříteli nebo jeho členům dát šanci na záchranu, dá-li najevo pokání.
- 2) Za tím účelem bylo nutné způsobit „zatvrzení srdce“ faraóna.
- 3) Záchrana z otroctví - musí být spojena s demonstrací síly nad tehdy největší mocností regionu - Egyptem.
- 4) Dále bylo nutné vést Izrael k jednotě silnou rukou jednoho vůdce (Mojžíše)); (Jeden vůdce = pevná hierarchická struktura.)
- 5) Hierarchii bylo nutné zavést i v kněžském řádu. Nejvyšší pozici musel mít velekněz.
- 6) Uspořádané uctívání Boha mělo mít i za úkol, aby se „uctívání“ nevěnoval pracovní čas.
- 7) Smlouva musela být koncipována tak, aby vystupovala jasně jakožto výraz souhlasu lidu.

8) Zákony musely být založené na smlouvě - tedy nev nucené, a musely být v souladu s ní.

Problémy národů

Mělo-li lidstvo dospět do takového stádia integrace, aby bylo schopné plnit svůj základní úkol - ovládnout Zemi, musí nutně napřed vytvářet národy, v nichž už je možná mnohem větší specializace lidské činnosti než v pouhých kmenech. Dále bylo nutné (kvůli nutnosti dalšího lidského vývoje) provokovat mezi národy soutěžení. Tyto úkoly dostali rovněž někteří z andělů - dostali název ochránci národů:

Dan.10:13 Avšak ochránce perského království stál proti mně po jedenadvacet dní. Dokud mi nepřišel na pomoc Míkael, jeden z předních ochránců, zůstal jsem tam u perských králů.

Dan.10:20 Řekl: "Víš, proč jsem k tobě přišel? Nyní se opět vrátím, abych bojoval s ochráncem Peršanů. Odcházím, a hle, přichází ochránce Řeků.

Dan.10:21 Zajisté, oznámím ti, co je zapsáno ve spisu pravdy. Není nikoho, kdo by mi dodával sílu v těch věcech, kromě vašeho ochránce Míkela.

Dan.12:1 "V oné době povstane Míkael, velký ochránce, a bude stát při synech tvého lidu. Bude to doba soužení, jaké nebylo od vzniku národa až do této doby. V oné době bude vyproštěn tvůj lid, každý, kdo je zapsán v Knize.

Konstatujme, že při výchově lidstva nebylo možné otázku národů neřešit a přeskočit. Jakkoli mezi nimi docházelo k válkám, vědomí národů to upevňovalo, a za daných okolností mělo přednost.

Kdo chce této otázce skutečně porozumět, měl by si důkladně prostudovat následující definici:

Definice národa z encyklopedie Vševěd:

národ, historicky vzniklá pospolitost lidí, jež se zformovala na základě jazykového, územního a hospodářského společenství, některých zvláštností charakteru a duchovní kultury, specifická forma složení a vývoje lidské společnosti, vznikající zákonitě s vytvořením sociálně ekonomické formace. Národní vztahy mají sociální charakter, což znamená, že v jednotě sociálně-ekonomických, společensko-politických a ideologických vztahů jsou určující vztahy sociálně-ekonomické. Teorie národů spatřují v národních vztazích prosté pokračování vztahů rodových a plemenných, etatistické teorie je svazují s rozhodující rolí státu, idealistické teorie "národního ducha" pokládají za hlavní nebo jediný znak národa národní vědomí, národní charakter nebo společné smýšlení. Národní vztahy vznikají na etnickém základě, vytvořeném dřívějším vývojem, usnadňují vznik a konstituování novodobých národů, avšak rodové a plemenné vztahy nejsou nezbytným předpokladem národa; etnicky stejnorodé národy neexistují, mnoho národů se utvářelo nejen z různých etnických skupin, ale i z různých ras. Vývoj národních vztahů je rozhodujícím způsobem ovlivněn zájmy vládnoucích tříd, třídním bojem mezi buržoasií a feudální aristokracií. Faktory, které utvářejí národy, totiž hospodářský život, relativně uzavřené území, společný jazyk, kultura, zvyky a obyčeje, se mohly v těchto

svých kvalitách plně projevít a uplatnit teprve v souvislosti s vývojem kapitalistického výrobního způsobu. Stát se stal díky politické a administrativní centralizaci důležitým faktorem formování národů.

- Sama idea národů a jeho označování prošly dlouhým a složitým vývojem. Tak Římané označovali různé nár. kmeny jako "natio", avšak sami se nazývali "populus". V raném středověku označoval výraz "natio" kmeny, ve vrcholném feudalismu však nabyl převážně organizačního významu; univerzity, řády, koncilia a podobně byly členěny podle "nationes", avšak toto dělení nemělo téměř nic společného s národy v pozdějším smyslu. Moderní pojem národ se objevuje až v ideologických sporech revolučních buržoasií s feudály, které předcházely a doprovázely buržoasní revoluce. Největší význam v tomto ohledu měla francouzská buržoasní revoluce konce 18. století. Dříve se za národ ve vlastním smyslu označovala vládnoucí aristokracie, ačkoli reálný vývoj národa probíhal na základě kapitalistického výrobního způsobu, směny a vytváření vnitřního trhu. Buržoasie, vedoucí síla tohoto procesu, nejprve vznesla nárok náležet též k národu a nakonec se jako národ ustavila. Bez vytvoření národních vztahů jako vyšších forem svazků než byly feudální národnosti, by nebyl přechod od feudalismu ke kapitalismu vůbec možný. Vedoucí role buržoasie v těchto procesech však poznamenala vznik a konstituování novodobých národů jak v sociálně ekonomickém, tak politickém a duchovním ohledu:

- Národy se odlišují dvěma třídami znaků: jednak sociálně ekonomickými, tj. úrovní své ekonomiky, sociální strukturou, svou politickou organizací, úrovní kultury, jednak rozdíly v jazyce, kultuře, zvycích, způsobu života a sociální psychice. Prvá kategorie neobsahuje žádnou vlastní národní specifiky, nýbrž je jen zvláštním projevem obecného společenského vývoje; druhá kategorie se na národní specifiky zakládá. Prvá skupina jevů podléhá rostoucí internacionalizaci a obecným zákonům společenského vývoje, druhá úzce souvisí s etnickou prehistorií národa a mění se jen pomalu pod vlivem společensko-ekonomických a třídních faktorů. Dialektika třídního a národního je mnohostranná. Národ není kategorií jedné třídy nebo jedné společenské formace, ale utváří se na základě kapitalistického nebo komunistického řádu. Tak vznikají dva typy národů, buržoazní a socialistické. V. I. Lenin upozorňoval na to, že v každém buržoazním národě jsou vlastně dva národy, a tomuto třídnímu rozdělení odpovídá i dvojí kultura, kultura buržoazní, reakční a kultura pokroková, demokratická se socialistickými prvky. Socialistický národ vzniká zpravidla na základě revoluční přeměny existenčních podmínek a obsahu kapitalistického národa. V procesu socialistické revoluce a výstavby socialismu přechází vedení národa na dělnickou třídu; znaky národa se naplňují novým, socialistickým obsahem. Socialistické národy se opírají o socialistické výrobní vztahy a za vedení dělnické třídy a marxisticko-leninské strany se rozvíjejí ve vztazích vzájemné spolupráce, přátelství a podpory. Za socialismu se rozvíjejí i internacionalistické rysy národní kultury; národní a internacionalní tvoří u každého socialistického národa jednotu při vedoucí úloze internacionální stranky. Dochází ke sbližování národů, hospodářský, politický a ideologický život se internacionalizují. V rozvinutém komunismu lze předpokládat splývání národů v jednotnou společnost.

Vybaveni o něco lépe o problematice národů, obraťme nyní pozornost od obecného zpět ke konkrétnímu: k izraelitům.

Vývoj další generace Izraelitů

Úpadek Josefova vlivu

Víme, že Jákobovo chování (odmítnutí nechat se poegyptštit) způsobilo, že farao k němu postupně ztrácel náklonnost, až se nakonec zcela odcizili. Jákob žil společně se svými příbuznými až do konce svého života. O hospodářství Egypta se sice staral i nadále (a zřejmě velmi dobře), ale král se s ním zjevně už nestýkal. Jákob naučil Egyptany hospodařit s přebytky úrody a také novým metodám zavlažování půdy. Dokazuje to skutečnost, že i mnohem později nechal farao budovat zotročené Izraelity další města pro zásobníky:

2.M.1:11 Ustavili tedy nad ním dráby, aby jej ujařmovali robotou. Musel stavět faraónovi města pro sklady, Pitom a Raamses.

Vše nasvědčuje tomu, že když Josef zemřel, král pověřil jeho nástupcem některého ze svých blízkých egyptských úředníků.

2.M.1:6 Potom zemřel Josef a všichni jeho bratři i celé to pokolení.

Izraelité však stále ještě žili v zemi Gošen na výborné půdě. Nevíme, zda zůstali zcela věrni svému pastevectví, nebo zda se alespoň zčásti věnovali i zemědělství, ale pastevectví (jak se dále ukazuje) zůstalo pořád jejich hlavní obživou, a to přestože toto řemeslo bylo v Egyptě přezíráno. Můžeme se domnívat, že se tak zachovali proto, že počítali s odchodem do zaslíbené země a že věděli, že na cestě jim budou stáda mnohem užitečnější, ale jistotu nemáme.

Nevíme také, zda úspěšně uchovali všechna dosud zaznamenaná Písma, a už teprve ne, jestli je četli a zabývali se jimi. Pokud ano, potom si neuvědomili, že je podle Božího slibu Abrahámovi čeká otroctví. Zřejmě nepřemýšleli o tom, že by bylo užitečné z Egypta odejít. Bylo jim dobře a byli spokojeni. To se projevilo:

2.M.1:7 Ale Izraelci se rozplodili, až se to jimi hemžilo, převelice se rozmnožili a byli velice zdatní; byla jich plná země.

Poznámka: Text neříká, zda jich byla plná země Gošen, nebo celý Egypt. Spíše to ale byla první alternativa.

Dřívější problémy s otěhotněním (Sára, Ráchel) se dále již neobjevily, přestože si byli geneticky blízce příbuzní.

O jejich duchovním životě ale nic nevíme. Jsou náznaky, že upadal. Nemáme žádné záznamy o tom, že by stavěli nějaké oltáře, že by hledali Boha, nebo projevovali nějaké aktivity v tom smyslu. Dokonce nejsou ani žádné záznamy o tom, že by jejich starší a zkušenější mužové zvažovali jejich postavení v Egyptě a vývoj jejich vztahů k Egyptanům a mocným. Nevíme dokonce ani nic o tom, jestli Josef ještě za svého života nabádal starší kmenů k zájmu o Boha a o jeho uctívání. Zdá se, že tomu tak nebylo.

To musel DJK urychleně změnit, a bez trestu to nešlo.

Nový král Egypta

2.M.1:8 V Egyptě však nastoupil nový král, který o Josefovi nevěděl.

Zotročení Hebrejců

Nová situace zřejmě zaskočila Izraelce zcela nepřípravené:

Pisatel byl v důsledku laxního sledování situace zřejmě málo informovaný. Nový král přece nemohl nic nevědět o minulém vývoji. Jeho rodiče a později rádcové ho zcela jistě poučovali o egyptské minulosti a o významných zkušenostech; a o sedmiletém období hladu a jeho přežití ho informovali zcela nepochybně - vždyť se hlad mohl opakovat.

I další informaci měl pisatel zřejmě z doslechu:

2.M.1:9 Ten řekl svému lidu: "Hle, izraelský lid je početnější a zdatnější než my.

Poznámka: To těžko. Jestliže na konci minulé generace byl počet Izraelců řádově tisíce, sotva mohl překračovat počet Egyptanů, kterých muselo být alespoň o řád víc. Viz dále.

2.M.1:10 Musíme s ním nakládat moudře, aby se nerozmnožil. Kdyby došlo k válce, jistě by se připojil k těm, kdo nás nenávidí, bojoval by proti nám a odtáhl by ze země."

Záznam není zcela jasný. Co vlastně nový farao chtěl? Proč se bál, že by Izraelité odtáhli z Egypta, když ještě nebyli zotročeni? Vždyť tam byli spokojeni. Pokud se jich bál, mohl je přece ze země vyhnat zpět do Kanánu. Nebo, proč by se Izraelité přiklonili k egyptským nepřátelům. Z Písma nevíme nic o tom, že by mocný Egypt měl v té době nějaké nepřátele. Kromě toho byl Egypt přirozeně chráněn i svou polohou.

A proč si nepřál, aby odtáhli ze země?

Skutečná příčina byla nejspíš jiná. Josefem zotročené Egyptany museli svobodní Izraelité - a ještě k tomu pastevcí - dráždit. Nevraživost Egyptanů s největší pravděpodobností stále stoupala. Dokud byl u moci král, který Josefa do funkce dosadil, si na nic netroufli. Ale nový farao už jejich hlasům jistě naslouchal. Našel si proto vážnější důvod, aby zotročil i je:

2.M.1:11 Ustavili tedy nad ním dráby, aby jej ujařmovali robotou. Musel stavět faraónovi města pro sklady, Pitom a Raamses.

Všimněme si, že nechal Izraelce stavět další sklady pro přebytky úrody a k nim i správní města. Proč to asi dělal? Mohl je přece nechat otročit na polích.

Volná pole však asi nebyla. Většina byla obhospodařována egyptskými rolníky, kterým byla „pronajata", a pastviny, na nichž měli Izraelci svá stáda, zřejmě chtěl ponechat svému účelu. Kromě toho jim nová práce možná měla i připomenout Josefovo budování skladů.

To však nepomohlo:

2.M.1:12 Avšak jakkoli jej ujařmovali, množil se a rozmáhal dále, takže měli z Izraelců hrůzu.

Čím to však bylo, že Izraelci se množili mnohem více než Egyptané?

Bylo by možné naopak očekávat, že tak malý národ, v němž byli všichni příbuzní, bude naopak trpět nějakými degenerativními následky a bude tak vzhledem k Egyptanům v nevýhodě. Na druhé straně o nějakém kultickém či modloslužebném obětním zabíjení novorozeňat, či nějakému bránění počtů v tehdejší Egyptě, se také nikde nepíše.

Vysvětlením by mohla být už jen vysoká dětská úmrtnost, způsobená infekčními chorobami, kterými možná Izraelci netrpěli. Je to však jen domněnka, protože přísnou hygienu stanovil Izraelitům až Mojžíšský Zákon. Další možností je nějaký neznámý vliv andělů, dohlížejících na bezpečnost Izraelců.

Ale nejspíše za tím stála naděje na splnění slibu daného Abrahámovi o množství jeho potomstva a vědomí budoucí potřeby zalidnit Zaslíbenou zemi.

Poznámka: Popisovaná doba musela být dost dlouhá, aby bylo možné konstatovat, že se Izraelci „množili a rozmáhali“; nejméně desítky let. Pisatel uvedený text zřejmě zaznamenal až zpětně a nebyl tedy současníkem popisovaných událostí.

Egyptané „měli z Izraelců hrůzu“ - všimněme si: zde není řeč o faraónovi. Čeho se to tak báli, že z nich dokonce „měli hrůzu“? Jen jejich počtu? A co bránilo jim se také tak rozmnožovat? Zakazovalo jim to jejich náboženství nebo král?

Nikoli. "Hebrejky nejsou jako ženy egyptské; jsou plné života." (verš 19.) To znamená, že Egyptanky nebyly zcela zdravé, ale nevíme proč, a co jim vlastně bylo. Možná v tom hrála roli nezdravá výživa nebo nějaké zdraví škodlivé zvyky. Ale je možné, že i zde byl silný psychologický vliv: Hebrejové měli naději na své vlastní království, a takový motiv dodává obrovskou sílu i sebevědomí.

Faraó jistě měl špehy i mezi nimi a o jejich naději určitě věděl. Navíc jejich práci Bůh jistě žehnal a dodával jí mimořádný zdar, což král potřeboval (srovnej třeba vztah Jáкова a Lábana) protože z toho měl prospěch. Proto se asi bál jejich odchodu.

Dobrá naděje se závidí ze všeho nejvíc a satan ji zřejmě provokoval ze všech sil. Byl to nepochybně on, kdo stál za všemi vlivy ohrožujícími izraelity,

2.M.1:13 Proto začali Egyptané Izraelce surově zotročovat.

Závist určitě byla hlavním motivem, protože Izraelci jim přece nijak neškodili, neubližovali jim a ani je neohrožovali. To, co dozorcí dělali, nemělo jiný smysl než vybíjení vzteku:

2.M.1:14 Ztrpčovali jim život tvrdou otročinou při výrobě cihel a všelijakou prací na poli. Všechnu otročinu, kterou na ně uvalili, jim ještě ztěžovali surovostí.

Zotročování a šikana přešly v teror: Usmrcování hebrejských synů

Tajné vraždění

Farao však nařídil jiný, rafinovanější postup:

2.M.1:15 Egypťský král poručil hebrejským porodním babám, z nichž jedna se jmenovala Šifra a druhá Púa:

Poznámka: Povšimněme si, že jsou uvedena jména oněch žen.

2.M.1:16 "Když budete pomáhat Hebrejkám při porodu a při slehnutí zjistíte, že to je syn, usmrťte jej; bude-li to dcera, ať si je naživu."

Král zřejmě počítal s tím, že ani příslušnice potlačovaného kmene si netroufnou ho neuposlechnout.

Přepočítal se.

2.M.1:17 Avšak porodní báby se bály Boha a rozkazem egyptského krále se neřídily. Nechávaly hochy naživu.

Královi špehové mu to ale donesli.

2.M.1:18 Egypťský král si porodní báby předvolal a řekl jim: "Co to děláte, že necháváte hochy naživu?"

Ženy si však odpověď připravily předem:

2.M.1:19 Porodní báby faraónovi odvětily: "Hebrejky nejsou jako ženy egyptské; jsou plné života. Porodí dříve, než k nim porodní bába přijde."

Farao jim to uvěřil a nepotrestal je. Vitalita Hebrejců zřejmě byla známá a také záviděná.

2.M.1:20a Bůh pak těm porodním babám prokazoval dobrodiní

2.M.1:21 Protože se porodní báby bály Boha, požehnal jejich domům.

Když se „porodní báby“ bály Boha a vzdorovaly králi, ačkoli riskovaly život - a bylo to riziko věru velmi vysoké - dokazuje to, že Izraelci měli o Bohu informace, a všechny dřívější zprávy včetně Abrahámových uchovávali ve své tradici. Pravděpodobně uchovávali i staré záznamy včetně těch hodně starých, které potom přepisoval Mojžíš.

Poznámka: Kdyby byl býval Mojžíš psal svou první knihu jen na základě tradovaného ústního podání, nemohly by v jeho textu být tak velké rozdíly ve slohu. Muselo tedy jít o opisy. Některé informace (na příklad o Jobovi) však pocházely nejspíše od Melkizedeka (Henocha).

Další poznámka: Skutečnost, že král chtěl usmrcovat pouze hebrejské syny, dokazuje, že i nadále si přál splynutí Hebrejců s Egyptany. Přál si, aby hebrejské ženy byly nuceny si brát

za manžely Egypt'any. Je to zřejmé i z toho, že na tvrdou otrockou práci potřeboval muže, které takto nechal zabíjet.

Veřejné vraždění

Záznam je krátký, ale zřejmě popisuje celou jednu generaci. Když se po nějakém čase farao opět vrátil k tomuto tématu, zjistil, že

2.M.1:20b a lid se množil a byl velmi zdatný.

rozhodl se situaci řešit krajně radikálně:

2.M.1:22 Ale farao všemu svému lidu rozkázal: "Každého syna, který se jim narodí, hod'te do Nilu; každou dceru nechte naživu."

Podle dnešních měřítek byl tento rozkaz mimořádně krutý, ale v oné době byla krutost zcela běžná. Jen tak lze vysvětlit, že se Izraelci nevzbouřili.

Reakce DJK

Toto bylo ohrožení existence Božího lidu (nepochybně inspirované satanem), které DJK nemohl nechat bez povšimnutí. Mohl sice proti faraónovi zakročit a zabránit mu v krutosti, ale Izraelci ani v době takového teroru páchaném na nich na odchod nepomýšleli (srovnej na příklad verš 16:3). Hrozilo nebezpečí, že by výzvy k odchodu neuposlechli. Bylo nutné, aby si zlobu Egypt'anů naplno uvědomili, a pochopili nutnost odchodu. A protože právě v té době nastal čas uskutečnit Abrahámovi slíbený odchod z Egypta, „vzbudil“ DJK Izraelcům Pomazaného vůdce:

Narození a zachránění budoucího pomazaného vůdce izraelitů: Mojžíše

V době, kdy probíhalo neustálé vraždění narozených chlapců, se stalo toto:

2.M.2:1 Muž z Léviova domu šel a vzal si lévijskou dceru.

Opět jsme informováni o manželství blízkých příbuzných. Svědčí to o pokračujícím úsilí kultivace.

2.M.2:2 Žena otěhotněla a porodila syna. Když viděla, jak je půvabný, ukryvala ho po tři měsíce.

Která matka nepovažuje své dítě - a zvláště to první - za půvabné? Pisatel (Mojžíš) si neuvědomil, že jeho matka se lišila od těch ostatních tím, že své dítě milovala více než ony. A byla ochotna i více pro své dítě udělat a dokonce použít při tom důvtipu:

2.M.2:3 Ale déle už ho ukryvat nemohla. Proto pro něho připravila ze třtiny ošatku, vymazala ji asfaltem a smolou, položila do ní dítě a vložila do rákosí při břehu Nilu.

Pro další kultivaci byla velmi potřebná matčina láska. Šlo sice o lásku mateřskou, která patří do kategorie lásek příbuzenských (storgé), ale i tak šlo opět o výběrové kritérium, za nímž byl opět DJK.

Uložení košíku do rákosí zajistilo, že ho Nil neodnesl někam dál, případně až do moře. Proto ho bylo nutné hlídat, protože by dítě mohlo být napadeno nějakým dravcem a také tam nemohlo být příliš dlouho - rozhodně nikoli do noci:

2.M.2:4 Jeho sestra se postavila opodál, aby zvěděla, co se s ním stane.

Ačkoli všechny nám známé překlady uvádí, že spolupracovnicí matky Mojžíše byla jeho sestra, je to v rozporu s úvodními dvěma verši. Z nich totiž plyne, že Mojžíš byl prvním dítětem své matky, a tedy ještě nemohl sestru mít. Pokud se překlady (nebo originál) nemýlí (což je pravděpodobné), otec Mojžíše už před tím (alespoň) jednu manželku měl a Mojžíšova sestra tedy byla nevlastní. Kromě toho musela být už dostatečně vyspělá, aby byla schopná nejen pochopit ale i vykonat svěřenou záchrannou činnost a neselhat při tom. Otec Mojžíše tedy musel mít v době jeho narození asi třicet nebo i více let. Mojžíš tedy nebyl synem jeho největší „plodivé síly“, ale alespoň částečné moudrosti. Také toto jistě mělo při kultivaci nemalý význam.

2.M.2:5 Tu sestoupila faraónova dcera, aby se omývala v Nilu, a její dívky se procházely podél Nilu. Vtom uviděla v rákosí ošatku a poslala svou otrokyni, aby ji přinesla.

Matka musela příchod faraónovy dcery i její reakci očekávat, protože jinak by její čin neměl smysl.

Faraónova dcera, pravděpodobně dosud svobodná, se skutečně zachovala podle předpokladu:

2.M.2:6 Otevřela ji a spatřila dítě, plačícího chlapce. Bylo jí ho líto a řekla: "Je z hebrejských dětí."

Mojžíšova sestra, která tam jakoby náhodou prodlévala, se ihned chopila zřejmě očekávané příležitosti:

2.M.2:7 Jeho sestra se faraónovy dcery otázala: "Mám jít a zavolat kojnou z hebrejských žen, aby ti dítě odkojila?"

Naplánovaný scénář proběhl dokonale:

2.M.2:8 Faraónova dcera jí řekla: "Jdi!" Děvče tedy šlo a zavolalo matku dítěte.

2.M.2:9 Faraónova dcera jí poručila: "Odnes to dítě, odkoj mi je a já ti zaplatím." Žena vzala dítě a odkojila je.

Jak dlouho trvalo kojení, lze těžko přesně určit. Téměř s jistotou však lze říci, že v době předání Mojžíš už uměl mluvit, a to jak hebrejsky tak i egyptsky. To bylo nutné k tomu, aby mohl v budoucnu oslovit svůj národ v jeho jazyku, a současně, aby ho královská dcera

nemusela teprve egyptsky učit. To by totiž ohrozilo jeho přijetí do prostředí egyptského královského domu.

Také musel být už dostatečně vyspělý, aby byl schopen pochopit svou identitu a příslušnost k Izraelcům, a byl tak schopen vzdorovat úplné asimilaci s egyptským prostředím. Také musel být přitom schopen neprozradit, jak byl zachráněn.

Velmi přibližně lze proto odhadnout jeho věk adopce na asi 6 roků nebo ještě o něco málo více.

Mojžíš adoptovaným královským synem

První vůdce lidu

DJK tedy měl prvního kandidáta na vůdce celého svého lidu. Výchova na královském dvoře byla nutná, aby se Mojžíš nejen vzdělal a získal potřebné znalosti, ale aby se naučil zvyklostem potřebným k vůdcovskému postavení. Mojžíš byl sice nejlepším kandidátem na tuto funkci, leč měl i jiné vlastnosti, které byly problematické a které vyžadovaly, aby DJK během jeho života zasahoval do mnoha jeho osobních věcí. Analyzujme proto Mojžíšovo chování a příslušné Boží zákroky.

Nepopsané dětství a jinošství

Mojžíš, který tuto část Písma psal, se téměř nezabýval dalšími vlastnostmi svého lidu, takže o Izraelcích této doby (jejich smýšlení, vztahu k Bohu, znalostem o něm atd.) od něj téměř nic nevíme. A to dokonce platí i o jeho rodičích a blízkých příbuzných.

Takže záznam je stručný:

2.M.2:10 Když dítě odrostlo, přivedla je k faraónově dceři a ona je přijala za syna. Pojmenovala ho Mojžíš (to je Vytahující). Řekla: "Vždyť jsem ho vytáhla z vody."

Období svého dospívání na královském dvoře Mojžíš také nepopisuje; nevíme, proč ho nepovažoval za důležité, protože jeho osobní vývoj by nám jistě mnohé napověděl. Jistě smíme předpokládat, že vynechal především všechny události, které mu nebyly ke cti.

Poznámka: Protože celý Pentateuch psal nebo zpočátku opisovat s největší pravděpodobností Mojžíš sám, můžeme jeho podstatnou část považovat za Mojžíšův vlastní životopis, psaný však ve třetí osobě. V té době to nebylo nic mimořádného, nicméně některé části by skutečně vyzněly podstatně odlišně, kdyby byly psány v osobě první. Viz dále.

Mojžíš dostal královské vychování (2.M.2:2-9) a jistě se mu dostalo i nejlepšího vzdělání té doby. Nepochybně měl přístup do královské knihovny.

Poznámka: Pokud byla Hebrejům nějaká Písma Egyptany zabavena (což nelze vyloučit; Egyptané od svých špehů jistě věděli o Zaslíbené zemi, a ve snaze Hebrejům tuto naději vzít,

mohli k takové represi sáhnout), mohl Mojžíš takové dokumenty získat nebo se s nimi alespoň seznámit. To je ale jen jedna z možných hypotéz.

Na druhé straně jelikož o tom a ani o jiném svém vzdělání a nabytých znalostech Mojžíš sám nic nepíše, asi nejlepším studentem právě nebyl, protože by se velmi pravděpodobně za to sám pochválil.

Mojžíšova náboženská výchova

Před další analýzou je třeba si uvědomit, jakou náboženskou výchovou Mojžíš asi prošel: Ve velmi útlém věku (snad do šesti let) mohl získat nanejvýše nějaké povědomí o pravém Bohu a jeho jménu. Když byl adoptován královskou dcerou, dostalo se mu zcela jistě úplné náboženské výchovy egyptské, v níž zcela jistě nebylo žádné místo pro pravého Boha. Mojžíš o tom nic nepíše, a nezmiňuje se o žádných svých pochybnostech nebo nejasnostech v této věci, ani o případných sporech, problémech nebo dokonce konfliktech na královském dvoře. Můžeme tedy vycházet z toho, že Mojžíš jako dospělý byl přinejmenším zvyklý na egyptská uctívání a jistě se proti němu nijak nebouřil ani neprotestoval. Tento závěr budeme zanedlouho potřebovat.

Nicméně ani Mojžíše se (podobně jako Jákoba) nepodařilo zcela poegyptštit. Chápat to jako jeho národnostní uvědomění však nemůžeme - ostatně to o sobě Mojžíš ani nepíše. U Mojžíše (chlapce) byl důvod zřejmě zcela jiný. V egyptském prostředí byl Mojžíš cizorodým prvkem, a nepochybně byl faraónem a jeho služebníky i jinými syny podezírán a pravděpodobně i přehlížen ne-li přímo posmíván. Jeho adoptivní matka byla asi jediným člověkem, který mu projevoval upřímnou náklonnost. Musel se proto cítit velmi osamělý. Jeho nevraživost vůči Egyptanům zřejmě stoupala.

Dokud nedospěl, měl asi zakázáno odejít bez doprovodu z královského paláce. Zřejmě proto využil první příležitosti, aby zkusil navázat kontakt s pokrevními bratry. Nejspíš hledal způsob, jak získat jejich důvěru a dát najevo, že se necítí být Egyptanem a že by chtěl být jejich ochráncem.

Konflikt jeho bratrů

Je pozoruhodné, jak stroze o tom Mojžíš píše:

2.M.2:11a V oněch dnech, když Mojžíš dospěl, vyšel ke svým bratrům a viděl jejich robotu.

Žádné vysvětlení, proč to udělal. Mojžíš jen zdůrazňuje, že to bylo po jeho dospění, čímž zřejmě chce čelit pozdějším výtkám, proč to neudělal už dříve. Tváří se ale, že si to přál už dříve, ačkoli se o tom nezmiňuje. Opět je pozoruhodné, jak málo informací nám zanechává o tak pro jeho vývoj důležitém období. Není zde ani žádná informace, jak ho bratři přijali - vždyť přece šel za nimi. Velmi pravděpodobně ho ignorovali, nebo dokonce na něj pohlíželi s pohrdáním. Mojžíš si nespíše neuvědomoval ten rozdíl: On byl královsky oblečen a byl svobodný, a oni byli poníženými otroky. Byla mezi nimi bariéra, které si Mojžíš zřejmě

nevšiml. Nechápal, proč ho neuznávají. Mojžíš však psal tuto pasáž nepochybně mnohem později než se udály, a je pořád podivné, že se později nepokusil zapsat vysvětlení.

Hledal proto příležitost, jak se jim přiblížit, a asi čekal, až bude s nimi sám. Místo toho ale byl svědkem jejich ponížení:

2.M.2:11b Spatřil nějakého Egypt'ana, jak ubíjí Hebreje, jednoho z jeho bratrů.

Mojžíš napsal, že Egypt'an ubíjel Hebreje, nikoli tedy, že ho zabil, a nemáme jistotu, že ho skutečně zabít chtěl. Mojžíš mohl také událost záměrně zesílit; Egypt'an mohl Hebreje jen surově bít, a Mojžíš tak mohl chtít dodatečně zdůvodnit své chování.

Vražda

Vítaná příležitost nastala:

2.M.2:12 Rozhlédl se na všechny strany, a když viděl, že tam nikdo není, ubil Egypt'ana a zahrabal do písku.

Mojžíš možná svému pokrevnímu bratru zachránil život. Jistě čekal, že zachráněný o tom řekne ostatním a očekával od nich alespoň vděk. Zřejmě ho nenapadlo, že egyptského biřice bude někdo postrádat a že se bude konat vyšetřování. Nepochybně se to stalo a ihned padlo podezření na Hebreje, protože měli motiv - chtěli se přece zbavit trýznitele. Egyptští vyšetřovatelé určitě našli toho, který s ním byl naposledy a dokonce sám. Že s ním zacházeli hrubě je jisté. Dá se předpokládat, že z něj dostali přiznání.

Vyšetřovatelé si nemohli dovolit zatknout královského syna (i když byl adoptivní) a určitě šli vše ohlásit faraónovi. Král nemohl vědět, říkají-li mu pravdu - vždyť zatčený Hebrej mohl lhát. Navíc přece - i kdyby si byl jist - nemohl ihned potrestat svého syna (vždyť ho musel za syna uznat); tím by vytvořil precedens, že na královského syna si mohou dovolit jeho poddaní stěžovat.

Pravděpodobně žalobce vyhodil, ale rozvažoval, co učiní. Ztráta jednoho biřice nebyla pro faraóna nijak vážná a jistě mu mnohem více šlo o to syna získat. Jak by bylo pro chytrého krále výhodné, kdyby právě z něho udělal vrchního biřice Hebrejů. Rozdělit Hebreje a postavit je tak proti sobě - nic více si chytrý politik nemůže přát. Zkorumpovat část z nich a učinit právě z nich dohlážitelé a biřice, ho jistě lákalo. Nepochybně se rozhodl syna sledovat. Musel se napřed ujistit, byl-li tento syn skutečně vrahem onoho egyptského biřice, nebo jestli Mojžíš jenom vraha nekryl.

Léčka

Nezkušený Mojžíš o vyšetřování jistě nic netušil; nikdo mu nic neřekl. Pln naděje šel za svými bratry hned druhý den, a jistě už byl tajně sledován:

2.M.2:13a Když vyšel druhého dne, spatřil dva Hebreje, jak se rvali.

A nejen to: Jaká náhoda. Byla tato rvačka na příkaz krále zinscenována? Nejspíš ano a zřejmě s ní čekali až na Mojžíšův příchod, protože Mojžíš musel být přítomen hned na jejím počátku - vždyť jak věděl, kdo z nich byl „v právu“?

2.M.2:13b Řekl tomu, který nebyl v právu: "Proč chceš ubít svého druhu?"

Následovala drzá odpověď:

2.M.2:14a Ohradil se: "Kdo tě ustanovil nad námi za velitele a soudce?"

Vždyť to byl královský syn - třebaže adoptovaný. Drzost měla Mojžíše vyprovokovat, aby řekl pravdu:

2.M.2:14b Máš v úmyslu mě zavraždit, jako jsi zavraždil toho Egyptana?

Kdyby se byl býval Mojžíš ostře ohradil a naopak z pozice královského syna drzého Hebreje odkázal do příslušných mezí a třeba zavolal stráž, byl by ze sebe obvinění setřásl. Musel by ovšem pokračovat a vyvolat nové vyšetřování. Jemu by se potom věřilo více, a svědek proti němu by byl býval zřejmě potrestán smrtí.

Negativní chování Hebrejů však Mojžíše zklamalo a vystrašilo:

2.M.2:14c " Mojžíš se ulekl a řekl si: "Jistě se o věci už ví!"

Mojžíš byl tak usvědčen z vraždy Egyptana, a jistě poblíž schovaný svědek faraóna informoval:

2.M.2:15a Farao o tom vskutku uslyšel

Soud

Králi bylo nyní jasné, že Mojžíš je svým srdcem na straně Hebrejů, a že jeho asimilace se nezdařila. Určitě pochopil, že další pokusy by byly marné. Musel se Mojžíše zbavit, protože by Mojžíš dříve či později začal dělat další a asi mnohem závažnější problémy. Svou dceru (která si Mojžíše adoptovala) o svém záměru informovat nemohl, protože ta by jistě naléhala na to, aby Mojžíšovi nic zlého neudělal (možná sama děti mít nemohla).

2.M.2:15b a chtěl dát Mojžíše zavraždit.

Nepochybně tajně, a s tím, že vražda bude svedena na některého z Hebrejů. Pravděpodobně za tím účelem vytvořil komando, které mělo vraždu naplánovat a realizovat. Napovídá tomu skutečnost, že verš 2.M.4:19 se přímo zmiňuje o větším počtu lidí, kteří usilovali Mojžíšovi o život.

Mojžíš byl vystrašen, a nejspíš si o metodách mocného krále nedělal žádné iluze. Pochopil, že mu jde o život, ale přece jen měl jistě možnost volby:

Volba

1) Mohl předstoupit před faraóna s prosbou o odpuštění a omluvit se. Předložit mu verzi o svém přiznání se k vraždě Egypt'ana; o pokusu o sblížení, a o zklamání ze strany svých bývalých bratří, a (po této zkušenosti) o své upřímné snaze přidružit se k Egypt'anům a stát se jedním z nich. Farao by ho sice jistě ještě dlouho dal sledovat, aby se ujistil, že to Mojžíš myslí vážně (a nejspíše podrobil i nějaké zkoušce), ale pravděpodobně by tuto verzi rád přijal a později Mojžíše skutečně uznal.

To vše ovšem za předpokladu, že by Mojžíš buď skutečně tak smýšlel, nebo by dovedl takovou roli přesvědčivě zahrát s tím, že s pomocí svému lidu vyčká vhodnější příležitosti (což by mohlo trvat velmi dlouho, pokud by se vůbec dočkal).

2) Druhou možností bylo už jen nepozorovaně zmizet, a jistě to nebylo snadné.

Apoštol Pavel o tomto kritickém rozhodování Mojžíše napsal:

Žid.11:24 Mojžíš věřil, a proto, když dospěl, odepřel nazývat se synem faraónovy dcery.

Žid.11:25 Raději chtěl snášet příkoří s Božím lidem, než na čas žít příjemně v hříchu;

Apoštol Pavel opět přikrášluje Mojžíšovo uvažování. Mojžíš neměl reálnou naději zřeknout se bez vážných následků svého postavení faraónovy dcery a prostě se jen tak začlenit opět mezi Hebreje; to farao prostě nemohl dopustit. Takový mimořádně statečný čin by mohl Hebreje povzbudit k odporu a rebelii, a Mojžíš by se dokonce mohl stát jejich vůdcem, který věděl o slabinách Egypt'anů, atd. Farao by si musel nalézt vymyšlený důvod, kvůli kterému by Mojžíše potrestal, a musel by to být důvod, který by přesvědčil i jeho adoptivní matku. Důvod takový, že by Mojžíše „potrestal“ smrtí, a Mojžíš to musel vědět.

Žid.11:26 a Kristovo pohanění pokládal za větší bohatství než všechny poklady Egypta, neboť upíral svou mysl k budoucí odplatě.

Žid.11:27 Věřil, a proto vyšel z Egypta a nedal se zastrašit královým hněvem; zůstal pevný, jako by Neviditelného viděl.

Ale vždyť právě ze strachu před faraónem Mojžíš uprchl!

A to není všechno. Z apoštolových slov vyplývá, že Mojžíš se chtěl zřici svého postavení a stát se otrokem jako jeho lid. Tento lid ho však pohaněl a on proto raději uprchl. Nevíme, odkud měl Pavel tuto informaci, nebo zda to byla jen jeho spekulace. Je však velmi pravděpodobné, že Mojžíš se skutečně cítil svým lidem ponížen, a pravděpodobně mu přitom pomohla jeho adoptivní matka, které se asi svěřil.

Rozhodnutí

Mojžíš zvolil druhou variantu, aniž by se blíže zmínil o tom, jak ji vlastně uskutečnil. Těžko mohl uprchnout okamžitě, protože jistě neměl u sebe zásoby na delší cestu, a také byl jistě pečlivě hlídán. Útěk musel být sám o sobě dobrodružný, a pravděpodobně mu přitom pomohla jeho adoptivní matka, které se asi svěřil.

2.M.2:15c Ale Mojžíš před faraónem uprchl

Mojžíš nepopisuje ani cestu ani její okolnosti, jen se zmiňuje o tom, že šlo o útěk. Faraó ho zřejmě nenechal pronásledovat, takže se buď dozvěděl o útěku pozdě, nebo (ještě pravděpodobněji) mu to vyhovovalo - své dceři nemusel nic vysvětlovat.

V azylu u Midjanců

Mojžíš zajímavě zapsal výběr svého cíle:

2.M.2:15d a usadil se v midjánské zemi; posadil se u studny.

Jakkoli nemohl vědět, jak se mu bude dařit; nemohl vědět, zda ho Midjanci jakožto neznámého cizince mezi sebe přijmou; napsal, že „On se usadil v midjánské zemi“. Zřejmě byl, jakožto královský syn, zvyklý na vysoké postavení, a proto píše velkopansky. To, že se posadil u studny, bylo přece logické; po cestě na poušti musel mít žízeň a potřeboval vodu.

Další text je opět psán neobvykle. Místo, aby napsal, že přišly nějaké dívky atd. s tím, že se teprve později od nich dozvěděl, že to byly dcery kněze, uvádí hned na počátku, že byly z „lepší“ rodiny. Chtěl tím naznačit, že dcer obyčejných pastevců by si ani nevšiml? Pravděpodobně ano.

2.M.2:16 Midjánský kněz měl sedm dcer. Ty přišly, vážily vodu a plnily žlaby, aby napojily stádo svého otce.

A opět se dle Mojžíše stalo něco podivného:

2.M.2:17a Tu přišli pastýři a odháněli je.

Proč je odháněli? To jakožto dcery kněze neměly dostatečnou úctu? Nebo spíše porušily kvůli zřejmě vznešenému cizinci nějakou zvyklost při pořadí (srovnej verš 18.) a chovaly se také velkopansky?

Mojžíš nezapomněl napsat, jak galantně se zachoval on:

2.M.2:17b Ale Mojžíš vstal, ochránil je a napojil jejich stádo.

Musel být ozbrojen nějakou zbraní, protože pastýřů bylo zjevně víc a beze zbraně by proti přesile bojoval marně. To už ale nenapsal.

2.M.2:18 Když přišly ke svému otci Reúelovi, zeptal se: "Jak to, že jste dnes přišly tak brzo?"

Dcery zřejmě chodily obvykle později. Asi obvykle musely čekat, až na ně přijde řada.

2.M.2:19 Odpověděly: "Nějaký Egypt'an nás vysvobodil z rukou pastýřů. Také nám ochotně navázil vodu a napojil stádo."

Kdopak to tak přehnal? Vždyť je pastýři jen odháněli, takže jaképak vysvobození „z rukou pastýřů"? Dívky nebo později Mojžíš?

Následovalo zdvořilostní pozvání. Otec Reúel ale musel myslet na provdání svých dcer; proto vzkázal pozvání skrze ně:

2.M.2:20 Reúel se zeptal svých dcer: "Kde je? Proč jste tam toho muže nechaly? Zavolejte ho, ať pojí chléb!"

Usazení

Aniž by napsal třeba jen zmínku o pozvání k trvalému pobytu, napsal Mojžíš velkopanský a sebevědomě, jakoby to záleželo jen na něm:

2.M.2:21 Mojžíš se rozhodl, že u toho muže zůstane, a on mu dal svou dceru Siporu za manželku.

Tady už Mojžíš nenapsal, že on si vzal Siporu nebo aspoň že o ní požádal, ale že mu ji její otec dal. Dal tím najevo, že si ho otec předcházel; a opět tak zvyšoval v očích čtenáře svou cenu. Současně tím možná chtěl i naznačit, že to nebyla ta nejlepší volba.

2.M.2:22 Ta porodila syna a Mojžíš mu dal jméno Geršom (to je Hostemtam). Řekl: "Byl jsem hostem v cizí zemi."

Pojmenování syna naznačuje, že Mojžíš se tam necítil dobře.

Jinak však zase žádná zmínka o podrobnostech. Mojžíš se ve svém zápisu důsledně vyhýbal informacím, které by mohly jeho vizi velmi důležitého muže narušit.

Mojžíš a pohanský kněz

Povšimněme si dále, že se Mojžíš ani teď ani později nezmiňuje o nějaké náboženské nesnášenlivosti mezi ním a tchánem, ačkoli tchán byl knězem a pravděpodobně vedl i své dcery ke stejnému náboženství - a zcela jistě odlišnému od náboženství Hebrejů. Zřejmě byl zvyklý na podmínky v královském paláci.

Poznámka: Někteří vykladači by rádi viděli, kdyby Mojžíšův tchán byl knězem pravého Boha, a proto se opatrně pokoušejí o alespoň nepatrné náznaky v tomto smyslu. To však není možné, protože kněz pravého Boha by nemohl pochybovat o jeho vlastnostech, a to o Rebelovi jistě v té době platilo, jak vyplývá z jeho slov, která pronesl až po úspěšném odchodu Izraelců u Egypta:

2.M.18:11 Nyní jsem poznal, že Hospodin je větší než všichni bohové; odplatil jim podle toho, jak se vypínali nad Izraele."

Mojžíšova inteligence a důvěryhodnost byla zřejmě natolik výrazná, že se kněz (který, jak se později dozvídáme, se jmenoval Jitro či Jetro, ačkoli ve verši 18. je nazván Reúel) nerozpakoval dát při výběru muže pro svou dceru přednost právě jemu - cizinci a nositeli jiné kultury. Mojžíš si jistě uměl získat důvěru a nějaké náboženské spory nevyvolával - pokud je ovšem sám pociťoval. A nejen to: Midjánský kněz by přece nedal svou dceru člověku, který by nepřijal jeho boha - vždyť zcela jistě o něm vyučoval a k němu vychovával i své děti.

Mojžíš, který byl navyklý na Egyptské bohy, se zjevně nijak nezdráhal. Tomu odpovídá i pozdější jeho chování - viz dále.

DJK zakročuje

Situace v Egyptě

Mojžíš nezapomněl napsat, že Egyptský král, kvůli kterému utekl, zemřel:

2.M.2:23a Po mnoha letech egyptský král zemřel,

Z věcného důvodu byla tato informace zbytečná (Mojžíš o svém návratu do Egypta v té době neuvažoval), protože se z hlediska Izraelců nic nezměnilo:

2.M.2:23b ale Izraelci vzdychali a úpěli v otročině dál. Jejich volání o pomoc vystupovalo z té otročiny k Bohu.

Mojžíš nenapsal, jak dlouho to trvalo, jen že to bylo „mnoho let“; tak to totiž vnímal on. A v tomto duchu se zmiňuje i o Bohu:

2.M.2:24 Bůh vyslyšel jejich sténání, Bůh se rozpomněl na svou smlouvu s Abrahamem, Izákem a Jákobem,

2.M.2:25 Bůh na syny Izraele pohleděl, Bůh se k nim přiznal.

„Zapomnětlivý Bůh“ si „konečně vzpomněl“ - tak jakoby promlouvá jeho zápis. „Bůh se k nim přiznal“, protože se mu předtím „nechtělo“ - jak jinak si to může vyložit nezaujatý čtenář? Což Mojžíš nevěděl o Bohem stanovených čtyřech stech letech? Vždyť píše, že o smlouvách s Abrahámem, Izákem i Jákobem věděl. Ale i tak píše Mojžíš o Bohu bez dostatečného poznání a pod zjevným vlivem uctívání v Egyptě a svého tchána, jinak by ho taková přirovnání k lidským slabostem nemohla ani napadnout.

Mojžíš pastýřem

Mojžíš byl jistě velmi vzdělaný - určitě dostal nejlepší tehdy možné vzdělání. Zřejmě si však žádnou samostatnou činnost, ze které by mohl být i s rodinou živ, nenašel. Zůstat u svého tchána a nechat se i s rodinou živit však přece jen nemohl. Čím však mohl kněz Reúel svého zetě zaměstnat? Pravděpodobně to tchán zkoušel, ale neúspěšně.

Zůstala tedy práce, které Mojžíš vyučen sice nebyl, ale v Egyptě byla stále považovanou za ohavnost:

2.M.3:1a Mojžíš pásal ovce svého tchána Jitra, midjánského kněze.

Tchán to zcela jistě věděl, a možná chtěl ponížit Mojžíše, aby ho odnaučil jeho velkopanskému vystupování. To bylo velmi důležité. DJK věděl, že Mojžíš se musí důkladně seznámit s pasteveckou prací, protože to byla hlavní práce národa, který měl brzy vést. Musel

Mojžíše přimět, aby se přestal alespoň do určité míry dívat na obyčejné pastevce svrchu - nezapomeňme, že měl egyptskou výchovu, v níž byli pastevci předmětem pohrdání.

Nicméně Mojžíš nyní použil jiného jména svého tchána: namísto jména Reúel jméno Jitro. Proč asi?

Poznámka: Jméno Reúel použil Mojžíš na počátku popisu ve verších 2. M. 2:18,20 (to jsou případy, kdy budoucí tchán vystupuje autoritativně) a na konci ve verši 4. M. 10:29 (kde hovořil s tchánovým synem). Jméno Jitro pak v celém dalším popisu (verše 2. M. 3:1; 4:18; 18:1,2,5,6,9,12).

Povšimněme si významů oněch jmen. Podle biblických slovníků SJ a Novotného mají ona jména tyto významy:

REÚEL / REUEL (druh/přítel boží)

JITRO / JETRO (z kořene, jenž znamená "více než dostatek; nadbytek") (znamenitost?). Někteří teologové se domnívají, že šlo spíše o titul než jméno.

Je pravděpodobné, že si tchán vymínil, že ho bude Mojžíš oslovovat druhým jménem případně titulem. Tomu by nasvědčovalo, že tento „titul“ použil tchán sám na sebe, když Mojžíše oslovil (2.M.18:6). To by ale nenutilo Mojžíše k tomu používat v zápisu (který velmi pravděpodobně pořizoval až později) napřed první, potom dlouho druhé jméno, a na konci opět první. Mojžíš se asi na počátku choval velkopansky a Reúel mu jako nyní pastýři asi dával najevo, že nyní je jeho pánem on.

DJK tak pravděpodobně zařídil Mojžíšovo ponížení jako kompenzaci k jeho velkopanské výchově.

Nyní nastal čas, kdy se DJK rozhodl zakročit proti Egyptu a vysvobodit svůj lid; Mojžíše proto oslovil přímo:

Oslovení Mojžíše Božím poslem

Mojžíšův postoj ke svému lidu

Mojžíš zřejmě utekl z Egypta s pocitem, že ho jeho lid nenávidí, a on tento pocit opětoval. Ukazuje se to na jeho dalším chování. DJK ho zkoušel z tohoto vztahu, a musel proto použít jiné motivace, aby Mojžíš splnil svůj úkol a vyvedl Izraelce z Egypta. Bylo nutné během exodu vychovávat jak Mojžíše tak i Izraelce včetně těch, kteří odešli s nimi. Budeme tento proces sledovat.

Místo a způsob oslovení

Všimněme si, že setkání Mojžíše s Božím poslem popisuje Mojžíš tak, jako kdyby to byl následek jen jeho osobní iniciativy. Napřed odešel „z vlastní vůle“ ; alespoň to tak píše (bez

jakéhokoli Božího působení. Apoštolové užívali výrazu, že je vedl Boží duch, např. Sk. 8:29; 19:21) pást jinam, než obvykle:

2.M.3:1b Jednou vedl ovce až za step a přišel k Boží hoře, k Chorébu.

Skutečný důvod byl však asi velmi prostý: pravděpodobně nemohl nikde jinde najít vhodnou pastvu. To nepochybně zařídil DJK, protože jeho posel už tam na Mojžíše čekal:

2.M.3:2 Tu se mu ukázal Hospodinův posel v plápolajícím ohni uprostřed trnitého keře. Mojžíš viděl, jak keř v ohni hoří, ale není jím stráven.

Mojžíš opět zdůraznil svou iniciativu:

2.M.3:3 Řekl si: „Zajdu se podívat na ten veliký úkaz, proč keř neshoří.“

a zapsal to tak, jako kdyby se bez této jeho osobní iniciativy nic nestalo:

2.M.3:4 Hospodin viděl, že odbočuje, aby se podíval. I zavolał na něho Bůh zprostředku keře: "Mojžíši, Mojžíši!" Odpověděl: "Tu jsem."

Poznámka: Čtenář si může snadno pomyslet, že kdyby byl býval Mojžíš neodbočil ke keři, JHVH (anděl viz verš 2.) by ho neoslovil, a Mojžíš si to zřejmě přál.

DJK tak Mojžíšovi ukázal precedens: Zvídavost, která je nutná k hledání cest ovládnutí Země a zvířat (hlavní úkol lidstva), může vést k nalezení Boha, je-li ovšem motivována potřebou plnit onen základní úkol.

Současně ale Bůh ihned upozornil na nutnou opatrnost, která musí zvídavost vždy provázet:

2.M.3:5 Řekl: "Nepřibližuj se sem! Zuj si opánky, neboť místo, na kterém stojíš, je půda svatá."

Poznámka: Všechno svědčí o tom, že „hořící“ keř svítil tzv. doutnavým elektrickým výbojem zvaným též „Eliášův oheň“ a že v okolí keře bylo silné elektrické pole. Mojžíšovo zutí mělo zřejmě i ten účel, aby byl uzemněn a aby se příliš nepřibližoval.

Poznámka: Zvídavý Mojžíš také pravděpodobně náhodou objevil na poušti skály, v nichž byla voda (viz dále vysvětlení k 4.M.20:10).

Posel DJK se představuje

2.M.3:6a A pokračoval: "Já jsem Bůh tvého otce, Bůh Abrahamův, Bůh Izákův a Bůh Jákobův."

DJK uvedením Mojžíšových předků především zdůrazňuje, že je stále týž (srovnej Job 31:15; Ž.102:28; Iz.41:4; 43:10; Řím.3:30; 10:12; 1.Kor.10:4; 12:11; Žid.1:12 aj.) a že všechna jejich požehnání spolu souvisí. Nabádá tím Mojžíše, aby po nich pátral a i tak Boha poznával. Současně ho tím upozorňuje, že se neidentifikuje s bohy egyptskými.

Mojžíš se musel velmi zaleknout. Z egyptské výchovy byl zvyklý, že bohové byli viditelní buď přímo (slunce, měsíc atd. faraóni a také zvířata), nebo jim byly postaveny viditelné sochy. A také se smělo na ně dívat, a bylo to dokonce žádoucí.

A nyní bylo vidět jen oslnující světlo. Bylo jasné, že tento Bůh je někdo úplně jiný.

2.M.3:6b Mojžíš si zakryl tvář, neboť se bál na Boha pohledět.

Zakrytí tváře tedy neplynulo z nějakého zvyku či příkazu, ale ze strachu z neznámého Božího projevu. Mojžíš se zřejmě domníval, že oslnivým světlem dává Bůh najevo, že se Mojžíš nemá dívat.

Skutečný důvod byl však jiný - viz dále.

Zkouška spravedlnosti

DJK nyní chtěl vyzkoušet Mojžíšův vztah k jeho lidu, jeho soucit a hlavně jeho vztah ke spravedlnosti:

2.M.3:7 Hospodin dále řekl: "Dobře jsem viděl ujařmení svého lidu, který je v Egyptě. Slyšel jsem jeho úpění pro bezohlednost jeho poháněčů. Znímám jeho bolesti.

2.M.3:9 Věru, úpění Izraelců dolehlo nyní ke mně. Viděl jsem také útlak, jak je Egypťané utlačují.

DJK nechal sdělit Mojžíšovi, že útlak jeho lidu překročil únosnou hranici, že hodlá zakročit. Jednak chce lid osvobodit:

2.M.3:8a Sestoupil jsem, abych jej vysvobodil z moci Egypta

a jednak splnit dřívější slib o tom, že potomkům Abraháma dá velmi úrodnou zemi:

2.M.3:8b a vyvedl jej z oné země do země dobré a prostorné, do země oplývající mlékem a medem,

a dále připomněl, že to bude země, která patřila jiným národům:

2.M.3:8c na místo Kenaanců, Chetejců, Emorejců, Perizejců, Chivejců a Jebúsejců.

Mojžíš měl být potěšen, že Izraelci budou zachráněni, a také tím, že si ho Bůh vyvolil jako hlavního aktéra:

2.M.3:10 Nuže pojď, pošlu tě k faraónovi a vyvedeš můj lid, Izraelce, z Egypta."

Nestalo se tak. Mojžíš nebyl touto nabídkou nadšen a naopak hledal všechny důvody k tomu, aby se ji vyhnul. Začal tím, že je nevýznamným člověkem (chtěl to Bohu vyčítat?)

2.M.3:11 Ale Mojžíš Bohu namítal: "Kdo jsem já, abych šel k faraónovi a vyvedl Izraelce z Egypta?"

Následovala zkouška víry

2.M.3:12a Odpověděl: "Já budu s tebou!"

Bude to Mojžíš považovat za dostatečnou podporu? Zřejmě ne, protože mu Bůh nabízí znamení:

2.M.3:12b A toto ti bude znamením, že jsem tě poslal: Až vyvedeš lid z Egypta, budete sloužit Bohu na této hoře."

Znamení však bude potvrzením ex post; schválen bude, až když provede první část úkolu.

Poznámka: Toto ujištění současně dává jemně nicméně zřetelně najevo, že by mohl být vystřídán někým jiným, nesplní-li zadaný úkol.

Boží jméno

Mojžíš však pokračoval ve výmluvách:

2.M.3:13 Avšak Mojžíš Bohu namítl: "Hle, já přijdu k Izraelcům a řeknu jim: Posílá mě k vám Bůh vašich otců. Až se mě však zeptají, jaké je jeho jméno, co jim odpovím?"

Proč se ptal na Boží jméno? Vždyť toto jméno znal Abrahám i Jákob (na příklad 1.M.12:8; 28:13). Asi byl přesvědčen, že JHVH je jméno Boha, který vypadá jako člověk, a že to, co nyní viděl, přece musí být někdo jiný. Zřejmě doufal, že se dozví jiné jméno, a potom namítne, že takové jméno Izraelci neznají. A to všechno za předpokladu, že měl alespoň minimální znalosti o pravém Bohu.

JSEM

Anděl však Mojžíše předem nepodezíral a odpověděl po pravdě:

2.M.3:14 Bůh řekl Mojžíšovi: "JSEM, KTERÝ JSEM." A pokračoval: "Řekni Izraelcům toto: JSEM posílá mě k vám."

Toto „jméno“ je zřejmě jakýmsi překladem významu jména cheruba DJK, který jediný (kromě Nejvyššího Boha) má život sám v sobě, a proto zaručené bytí (srovnej Jan 5:26; 1.Jana 5:11,20).

Na Mojžíšově tváři se asi objevil výraz, který prozradil jeho úmysl. Anděl proto ihned zareagoval a dovolal se jména, které Mojžíš znal:

JHVH

2.M.3:15 Bůh dále Mojžíšovi poručil : "Řekni Izraelcům toto:>>Posílá mě k vám Hospodin, Bůh vašich otců, Bůh Abrahamův, Bůh Izákův a Bůh Jákobův.<

Oběma bylo jasné, že nyní se Mojžíš na neznámé jméno nemůže vymluvit. Anděl proto pokračoval přímými příkazy a vysvětlením okolností.

Další příkazy

Jako kdyby Mojžíš nevěděl, že má-li oslovit všechny Izraelce, musí hovořit především k jejich uznávaným zástupcům - starším, anděl mu to napovídá:

2.M.3:16a Jdi, shromažď izraelské starší a pověz jim:>>Ukázal se mi Hospodin, Bůh vašich otců, Bůh Abrahamův, Izákův a Jákobův,

Poznámka: Anděl věděl o Mojžíšově osobní zkušenosti s některými „řadovými“ Izraelci, a nápovědou současně už napřed překonával další možnou Mojžíšovu námitku.

Dále měl Mojžíš předat podrobnosti záchrany Izraelců:

2.M.3:16b a řekl: Rozhodl jsme se vás navštívit, vím, jak s vámi v Egyptě nakládají,

Zde se opět dozvídáme - a dozvěděl se to i Mojžíš, že anděl byl u Izraelců na návštěvě ještě před Mojžíšem; zřejmě při té příležitosti navštívil Áróna, aby mu dal mimo jiné příkaz vyjít naproti Mojžíšovi. Mojžíš si tak nemohl myslet, že Bůh přišel kvůli němu. DJK dával Mojžíšovi jasně najevo, kvůli čemu přišel.

Zaslíbená Země

Kde byla

2.M.3:17 a prohlásil jsem: Vyvedu vás z egyptského ujařmení do země Kenaanců, Chetejců, Emorejců, Perizejců, Chivejců a Jebúsejců, do země oplývající mlékem a medem.<<

Jenže zde je určitý nesoulad ve srovnání se slibem Abrahamovi:

1.M.15:18 V ten den uzavřel Hospodin s Abramem smlouvu: "Tvému potomstvu dávám tuto zemi od řeky Egyptské až k řece veliké, řece Eufratu,

1.M.15:19 zemi Kénijců, Kenazejců a Kadmónců,

1.M.15:20 Chetejců, Perizejců a Refájců,

1.M.15:21 Emorejců, Kenaanců, Girgašejců a Jebúsejců."

Zaslíbenou Zemí tedy původně mělo být území národů jmenovaných v zaslíbení Abrahamovi. Toto území Bůh při návštěvě Áróna změnil. Porovnejme si to:

Poř.	Slib Abrahamovi: země	Potvrzení Izraelitům: země	Komentář
------	-----------------------	----------------------------	----------

Shoda Chybí Navíc

1	Kénijců	-	
---	---------	---	--

2	Kenazejců	-	
---	-----------	---	--

3	Kadmónců			-	
4	Chetejců	Chetejců		S	
5	Perizejců	Perizejců		S	
6	Refájců			-	
7	Emorejců	Emorejců		S	
8	Kenaanců	Kenaanců		S	
9	Girgašejců			-	
10	Jebúsejců	Jebúsejců		S	
11	Chivejců			+	
Celkem	10	6	5	5	1

Abrahámovi bylo slíbeno území deseti národů a Izraelcům jen šesti. Všimněme si dále, že potvrzeno je jen pět zemí; jedna je navíc a pět jich chybí. Tak jak to vlastně je? Kterou zemi vlastně Bůh Izraelitům zaslíbil? Téměř všechny náboženské učebnice píší o Zaslíbené Zemi, a ono se neví, která to je?

Ke změně musel mít zřejmě důvod. Jaký?

Poznámka: Mojžíš možná věděl, že Abrahámovi Bůh slíbil území ještě dalších národů: země Kénijců, Kenazejců a Kadmónců a Refájců a Girgašejců (1.M.15:19-21). Proč ta změna? Vždyť v Abrahámově době nebyla dovršena pouze nepravost Emorejců (na ně se čekalo - viz 1.M.15:16).

Nejpravděpodobnější vysvětlení je, že tyto národy učinily během tohoto období alespoň částečnou nápravu, a DJK proto přinejmenším dočasně odvolal jejich odsouzení (srovnej Jer.18:7). Na příklad Kénijci byli dle Sd.1:16 příbuzní Mojžíšova tchána Reúela (Jitra) a Izraelce později přijali přátelsky. Ostatní národy se však později dostaly do konfliktů s Izraelci a většinou byly potrestány.

Smysl zaslíbení

Odpověď na tuto otázku zjistíme tak, že budeme hledat smysl celého zaslíbení.

- 1) Vychovávaný vzorový národ potřeboval vlastní území, a to území dobré pro zemědělskou činnost. Národ měl předvádět vzorové státní uspořádání v oblasti hospodářské, sociální a spravedlnosti, zdravotnictví atd.
- 2) Dále měl být Boží lid vzorem v plnění základního úkolu lidstva, tj. v hledání nových cest hospodaření, správy svého území a země vůbec
- 3) Ve vzorovém národě bylo třeba vypěstovat některé důležité vlastnosti:

- a. Víru v pravého Boha a v jeho vlastnosti.
- b. Povědomí jediného národa kvůli zabránění vnitřním kmenovým svárům a sjednocení jejich sil kvůli případné obraně atd.
- c. Statečnost - národ byl zvyklý na dlouhodobé otroctví
- d. Schopnost být výkonným nástrojem Boží vůle na Zemi. Izraelci měli později získat území oněch národů vojenskou silou a dokonce měli ony národy vyhubit pro jejich nevykořitelné krajně nebezpečné modlářství.

Na dovršení nepravosti Emorejců Bůh čekal výslovně (1.M.15:16), nicméně to platilo jistě i o ostatních národech (o tom později).

Tohle však Mojžíše nezajímalo. Bůh pokračoval v instrukcích, a vysvětlil hlavní rysy celého plánu:

2.M.3:18 Až tě vyslechnou, půjdeš ty a izraelští starší k egyptskému králi a řeknete mu:>>Potkal se s námi Hospodin, Bůh Hebrejů. Dovol nám nyní odejít do pouště na vzdálenost tří dnů cesty a přinést oběť Hospodinu, našemu Bohu.<<

2.M.3:19 Víím, že vám egyptský král nedovolí jít, leda z donucení.

2.M.3:20 Proto vztáhnu ruku a budu bít Egypt všemožnými svými divy, které učiním uprostřed něho. Potom vás propustí.

Už tady Bůh upozorňuje Mojžíše, že farao bude vzdorovat - později se ale Mojžíš bude chovat, jako kdyby to nevěděl - viz dále.

2.M.3:21 Zjednám tomuto lidu u Egyptanů přízeň. Až budete odcházet, nepůjdete s prázdnou.

2.M.3:22 Každá žena si vyžádá od sousedky a spolubydlící stříbrné a zlaté ozdoby a pláště. Vložíte je na své syny a dcery. Tak vypleníte Egypt.

Mojžíše záchrana ani hmotné zabezpečení jeho lidu nijak nenadchla a použil další výmluvu:

2.M.4:1 Mojžíš však znovu namítal: "Nikoli, neuvěří mi a neuposlechnou mě, ale řeknou: Hospodin se ti neukázal."

Anděl však byl připraven

2.M.4:2 Hospodin mu řekl: "Co to máš v ruce?" Odpověděl: "Hůl."

2.M.4:3 Hospodin řekl: "Hod' ji na zem." Hodil ji na zem a stal se z ní had. Mojžíš se dal před ním na útěk.

2.M.4:4 Ale Hospodin Mojžíšovi poručil: "Vztáhni ruku a chyt' ho za ocas." Vztáhl tedy ruku, uchopil ho a v dlani se mu z něho stala hůl.

2.M.4:5 "Aby uvěřili, že se ti ukázal Hospodin, Bůh jejich otců, Bůh Abrahamův, Bůh Izákův a Bůh Jákobův."

Vyděšený Mojžíš ale ani teď neprojevil ochotu. Anděl tedy pokračoval:

2.M.4:6 Dále mu Hospodin řekl: "Vlož si ruku za ňadra." Vložil tedy ruku za ňadra. Když ruku vytáhl, byla malomocná, bílá jako sníh.

2.M.4:7 Tu poručil: "Dej ruku zpět za ňadra." Dal ruku zpět za ňadra. Když ji ze záňadrů vytáhl, byla opět jako ostatní tělo.

2.M.4:8 "A tak jestliže ti neuvěří a nedají na první znamení, uvěří druhému znamení.

2.M.4:9 Jestliže však neuvěří ani těmto dvěma znameními a neuposlechnou tě, nabereš vodu z Nilu a vyleješ ji na suchou zemi. Z vody, kterou nabereš z Nilu, se stane na suché zemi krev."

Bylo jasné, že ani další výmluva neuspěla. Mojžíš tedy zkusil výmluvu, o níž si myslel, že bude nepřekonatelná:

2.M.4:10 Ale Mojžíš Hospodinu namítal: "Prosím, Panovníku, nejsem člověk výmluvný; nebyl jsem dříve, nejsem ani nyní, když ke svému služebníkovi mluvím. Mám neobratná ústa a neobratný jazyk."

Výmluva posloužila andělu ke zkoušce víry:

2.M.4:11 Hospodin mu však řekl: "Kdo dal člověku ústa? Kdo působí, že je člověk němý nebo hluchý, vidící nebo slepý? Zdali ne já, Hospodin?"

2.M.4:12 Nyní jdi, já sám budu s tvými ústy a budu tě učit, co máš mluvit!"

Mojžíš otevřeně odmítá pověření!

Výmluvy došly a tak Mojžíšovi, který nestál o to pomoci svému lidu z otroctví, nezbylo než odmítnout Boží úkol už zcela otevřeně. Udělal to sice s prosbou, která svědčila o jeho vyslovené nechuti pomoci Izraelcům, leč důrazně:

2.M.4:13 Ale Mojžíš odmítl: "Prosím, Panovníku, pošli si, koho chceš."

To už bylo moc - Bohu se přece neodmlouvá. A výmluva byla dokonce neobratná - „pošli si koho chceš" - vždyť Bůh dal přece jasně najevo, koho chce poslat. Anděl ale dal také jasně najevo, že nehodlá ustoupit v žádném případě

2.M.4:14a Tu Hospodin vzplanul proti Mojžíšovi hněvem

pravděpodobně větší silou hlasu.

Poznámka: Mojžíš se velmi snažil, aby o sobě nenapsal nic, co by mu nebylo ke cti. Jestliže napsal, že se snažil vzepřít Božímu úkolu, udělal to pravděpodobně proto, aby přesvědčil čtenáře, že o Boží povolání nestál a že se do onoho pověření nehrnul.

Ani pohružka zřejmě nezabrala. Mojžíš možná nevěřil, že Bůh může mluvit skrze něj a že ho naučí. Anděl proto navrhl možné zastoupení, aby vyprovokoval Mojžíšovu žárlivost:

2.M.4:14b a řekl: "Což nemáš bratra Árona, toho lévijce? Znáám ho, ten umí mluvit.

Mojžíš se však zřejmě domníval, že ho ostatní Hebrejci - včetně jeho bratra - nenávidí. Anděl ho proto povzbudil:

2.M.4:14c Jde ti už naproti a bude se srdečně radovat, až tě uvidí.

Mojžíše muselo napadnout, že jeho bratr se za ním určitě nerozhodl odejít bez nějakého podnětu. Vždyť ani nemohl vědět, kde Mojžíš vůbec je. Bylo jasné, že Bůh jeho bratra také navštívil, přikázal mu, aby za Mojžíšem odešel, a i informoval ho, kde Mojžíše najde. A také, že musel Árona ochránit, protože Egypťští dozorcí by ho jistě nepustili.

Ale ani to nestačilo. Anděl proto použil nejvýznamnější argument: Povýšil Mojžíše na Boha.

2.M.4:15 Budeš k němu mluvit a vkládat mu slova do úst. Já budu s tvými ústy i s jeho ústy a budu vás poučovat, co máte činit.

2.M.4:16 On bude mluvit k lidu za tebe, on bude tobě ústy a ty budeš jemu Bohem.

Teprve teď Mojžíš souhlasil.

A nyní anděl dává Mojžíšovi zvláštní příkaz:

2.M.4:17 A tuto hůl vezmi do ruky; budeš jí konat znamení."

Proč Bůh vyzývá Mojžíše, aby používal „čarovnou hůl“?

Mojžíš je zjevně ochoten spíše uvěřit na kouzla než na sílu Božího slova, a proto Bůh ustupuje jeho slabosti. Ve skutečnosti hůl sama o sobě přirozeně žádná znamení nekonala.

Mojžíš se tedy konečně rozhodl, že půjde. Tchánovi i manželce však pravý důvod zamlčel. Snad proto, že se bál, že by neuvěřili, nebo mu prostě jen chyběla odvaha říci pravdu:

2.M.4:18 Mojžíš odešel a vrátil se ke svému tchánu Jitrovi. Řekl mu: "Rád bych šel a vrátil se ke svým bratrům, kteří jsou v Egyptě, a podíval se, zda ještě žijí." Jitro Mojžíšovi odpověděl: "Jdi v pokoji."

Ačkoli se Mojžíš nezmínil o obavách z návratu do Egypta, musely existovat, přestože ho anděl ujistil, že jeho obavy jsou zbytečné. Obavy však mohla mít i jeho manželka.

2.M.4:19 Hospodin pak řekl Mojžíšovi ještě v Midjánu: "Jen se vrať do Egypta, neboť zemřeli všichni, kteří ti ukládali o život."

Poznámka: Z této zprávy se také dozvídáme, že to nebyl jen farao, který ukládal Mojžíšovi o život.

Návrat do Egypta

Východ

2.M.4:20 Mojžíš tedy vzal svou ženu a syny, posadil je na osla a vracel se do egyptské země. A do ruky si vzal Boží hůl.

Všimněme si, že Mojžíš si vzal s sebou jen jednoho osla pro manželku a syny a sám tedy šel pěšky - to bylo tehdy velmi neobvyklé. To snad neměl druhého osla? To jistě nikoli. Jaká to změna oproti jeho dřívějšímu velkopanskému vystupování. Čím asi byla způsobena?

Všechno jeho chování ukazuje na to, že svou ženu Mojžíš velmi miloval. Ukážeme si, že jeho vztah k manželce mu byl dokonce kamenem úrazu - viz dále.

Další Boží instrukce

Během cesty se anděl zjevil znovu; Mojžíš však nepíše, jakým způsobem. V „hořícím“ keři určitě ne - to by jistě zapsal. Protože se komunikace mezi Bohem a Mojžíšem uskutečňovala poměrně často, zkusíme tuto věc ještě analyzovat později.

2.M.4:21a Hospodin dále Mojžíšovi poručil: "Až se vrátíš do Egypta, hled' abys před faraónem udělal všechny zázraky, jimiž jsem tě pověřil.

Je překvapující, že Bůh musel připomínat Mojžíšovi, co měl dělat. Jistě to nedělal zbytečně. Mojžíšovo odporování naznačovalo možnou budoucí Mojžíšovu nedbalost.

Zatvrzelost od Boha

Nyní ale Bůh říká něco, s čím si nevěděl rady ani apoštol Pavel: Bůh totiž bere na sebe odpovědnost za zatvrzení faraónova srdce:

2.M.4:21b Já však zatvrdím jeho srdce a on lid nepustí.

Každého čtenáře ihned napadne, že faraónovi tedy nebylo možné nic vytýkat. To zřejmě napadlo i některého z prvních křesťanů a také apoštola Pavlovi namítl, že Bůh soudí lidi nespravedlivě, protože je to on, kdo může za to, jak se člověk chová. Apoštol Pavel byl tak zřejmě přinucen podat k tomu vysvětlení; napsal o tom mimo jiné:

Ř.9:14 Co tedy řekneme? Je Bůh nespravedlivý? Naprosto ne!

Ř.9:17 Písmo přece říká faraónovi: „Vyzdvihl jsem tě, abych na tobě ukázal svou moc a aby mé jméno bylo rozhlášeno po celé zemi.“

Ř.9:18 Smilovává se tedy, nad kým chce, a koho chce, činí zatvrzelým.

Ř.9:19 Snad mi řekneš: "Proč nás tedy Bůh ještě kárá? Může se vůbec někdo vzepřít jeho vůli?"

Apoštol cítí, že takové informace o Bohu opravdu působí negativně, a zřejmě je z toho nešťastný. Odpovídá proto tak, že jakoby zakazuje klást takové otázky:

Ř.9:20 Člověče, co vlastně jsi, že odmlouváš Bohu? Řekne snad výtvar svému tvůrci: "Proč jsi mě udělal takto?"

Odpověď však je skutečně nepřesvědčivá, a proto vedla vůdce církví k zařazení takových odpovědí do kategorie Božích tajemství.

Zcela zbytečně.

Jak už jsme si dříve ukázali (a také apoštol uvedl ve verši Ř.9:17), DJK potřeboval v této fázi vývoje demonstrovat Izraelcům svou moc. Bylo by však v rozporu se zásadou pěstovat v lidech svobodnou vůli, kdyby DJK chtěl tuto vůli ve faraónovi měnit. Jediné, co mohl dělat, bylo faraóna provokovat k neuváženému chování. A to také DJK po celou dobu dělal.

Jak?

Všechny demonstrace moci - tzv. „zázraky“ - byly záměrně prováděny tak, aby faraón měl možnost pochybovat o tom, že skutečně jde o skutky „nového“ Boha. Mělo to vypadat tak, jako kdyby šlo o „kouzla“ ve smyslu triků dnešních „kouzelníků a mistrů magie“, a později o normální byť neobvyklé přírodní jevy, „chytrým“ Mojžíšem předvídatelné. Součástí této strategie bylo i postupné stupňování požadavků. Faraó měl být neustále ve stavu nejistoty a pochybách, který ho měl provokovat k dalším a dalším zkoumáním pravosti nového Boha. Nezapomeňme, že i sám faraó se prohlašoval za boha, a nikdo nevěděl lépe než on, že to nebyla pravda. Jeho podezíravost měla být neustále podněcována, aby znovu a znovu „zatrvoval své srdce“. Bůh tak na osobnosti faraóna nic neměnil, pouze ho provokoval, aby faraó prokázal své vlastnosti.

Proč?

Odpověď je jednoduchá: Naprostá většina mocných lidí se (až na čestné výjimky) ve svém chování nikdy neřídí morálními pohnutkami (jako spravedlností a podobně); ve svém rozhodování respektují pouze jinou sílu, jinou moc, a to jen větší než je ta jejich, nebo alespoň srovnatelnou. Kdyby DJK demonstroval svou nad veškerou pochybnost nadlidskou moc, faraó by ji okamžitě respektoval, a nejen to: Ihned by se snažil tomuto novému mocnému Bohu vlichotit, a ještě pokud možno jako první, a naklonit si ho. Tím by byl záměr DJK zmařen.

Budeme si to postupně ukazovat.

Je to vidět hned na prvním relativně skromném a nevinném požadavku, uvedeném ve výše citovaném verši 2.M.3:18 - ...odejít do pouště na vzdálenost tří dnů cesty a přinést oběť Hospodinu, našemu Bohu. Co bylo smyslem tohoto požadavku?

Na faraóna to muselo působit tak, že si Izraelci chtějí udělat pod záminkou služby svému Bohu týdenní volno od otrocké práce (tři dny cesty tam, tři dny zpět a den na konání obětí). Tomu odpovídala i jeho reakce - viz dále.

Na první zápornou reakci měl Mojžíš odpovědět pro faraóna jistě velmi zvláštním a rovněž silně provokujícím způsobem:

2.M.4:22 Potom faraónovi řekneš: Toto praví Hospodin: Izrael je můj prvorozený syn.

Pokud Bůh nazve nějakého člověka a jeho potomky svým synem, znamená to, že tento syn je vlastně také bohem, a dokonce prvorozeným. To musela být pro krále, který se sám také nechal nazývat bohem, zvláštní a velmi těžká urážka: Jeho otroci - pastevci, kteří byli Egyptě zvláště opovrhovanými - mu mají být rovni. To je ten nový Bůh také tak opovrženímhodným?

A nyní si představme, že Mojžíš měl říci faraónovi před jeho rádci a vysokými úředníky toto:

2.M.4:23a Vzkázal jsem ti: Propust' mého syna, aby mi sloužil. Ale ty jsi jej propustit odmítl.

Jakýsi Bůh opovrhovaných pastevců si dovoluje vzkazovat bohu-faraónovi takovou drzost. A ten nový Bůh chce mít svého syna jako svého služebníka. Jakoby mu řekl, že mu chce jeho otroky bez náhrady zabavit - nikoli tedy vykoupit. Lze si těžko představit arogantnější vystupování před tehdy velmi mocným egyptským králem.

A dokonce následuje vyhrůžka:

2.M.4:23b Za to zabiji tvého prvorozeného syna."

Pozor! Tato vyhrůžka byla splněna až v poslední ráň. Faraón jistě nechal svého prvorozeného syna velmi pečlivě střežit, a ono se to dlouho nesplnilo. Nastoupily jiné rány - zpočátku sice jen velmi nepříjemné, ale onomu synovi se nic nestalo. To bylo krajně podezřelé - ten nový Bůh zdánlivě nebyl schopen svou vyhrůžku splnit. DJK záměrně pečlivě pěstoval faraónovu nedůvěru a podezíravost - jak zcela jasně uvidíme i dále.

Poznámka: Je pravděpodobné, že vraždění hebrejských chlapečků netrvalo dlouho a nový farao ho téměř jistě už nepřikázal, protože při odchodu z Egypta bylo Izraelských mužů mnohem více než předtím. Později na poušti také nechal Bůh během čtyřiceti let vymřít celou generaci bojovníků, která se musela narodit v Egyptě. A také ten „nový“ Bůh by jistě oznámil skrze Mojžíše nařízení k zákazu tohoto vraždění.

DJK chtěl zcela zjevně faraóna rozzuřit a vyprovokovat. Zkusme si představit, že před krále tehdy nejmocnější říše celého regionu předstoupí neznámý starý Hebrej, který se mu ostentativně neklaní a vůbec nevystupuje ani trochu poníženě (naopak - zcela neslýchaně drze a sebevědomě), a veřejně (před královými rádci a jinými služebníky) předloží tak neuvěřitelně nehorázný požadavek.

Král by jistě nechal obyčejného drzouna okamžitě potrestat - možná popravit. Ale Mojžíš měl vystupovat natolik nebojácně sebevědomě a pro faraóna až nepochopitelně arogantně, aby faraón musel zneklidnět. Takto by mohl vystupovat jen blázen, nebo podvodník, nebo na jeho slovech muselo být něco pravdy - ale co? Tak mělo být postupně „zatvrzováno“ faraónovo srdce.

Varování Mojžíše

Na cestě se však ještě stalo něco nečekaného, co si vykladači většinou nedovedou vysvětlit:

2.M.4:24 když se na cestě chystali nocovat, střetl se s ním Hospodin a chtěl ho usmrtit.

Poznámka: Překladaelé se proto všemožně snažili upravit text tak, aby byl pro čtenáře alespoň nějak přijatelný, ale na první pohled nedávají nějaké logické vysvětlení. Někteří vykladači dokonce mluví o „pouštním démonu“.

Co to ten Bůh chtěl udělat? Jestliže na Mojžíše zaútočil způsobem, který mohl vést až ke smrti, musel k tomu mít velmi vážný důvod. Mojžíš si trest určitě zasloužil a šlo zřejmě o krajně vážné varování.

Mojžíš však nezapsal o sobě žádnou informaci o tom, čím se provinil. Nezbyvá než zjistit, co způsobilo konec Božího útoku:

2.M.4:25 Tu vzala Sipora kamenný nůž, obřezala předkožku svého syna, dotkla se jeho nohou a řekla: "Jsi můj ženich, je to zpečetěno krví."

2.M.4:26a A Hospodin ho nechal být.

Je jasné, že důvodem útoku bylo, že Mojžíš měl svého syna obřezat a neudělal to. Ale proč? Jestliže Bůh ustoupil od trestu, když Sipora obřezala jejich syna, potom to muselo být to, co Bůh žádal, a také to odpovídá smlouvě s Abrahámem (1.M.17:9-14). Sipora byla určitě proti obřízce a proto její vzteklý výkřik, který daleko spíše zněl: „Jsi mi krvavým ženichem“. Ztráta manžela by byla v té době pro ženu a zvláště s dítětem drtivou ranou, a proto poslechla, ač zjevně nerada.

Mojžíšovo provinění

Bůh Mojžíše ve skutečnosti usmrtit nechtěl. Nebylo však možné, aby Mojžíš později znovu žádal po lidu obřízku (přikázanou již Abrahámovi a jeho lidu) když by sám tuto podmínku nedokázal prosadit ve své vlastní rodině. Mojžíš Siporu nedokázal přesvědčit ani uplatnit svou autoritu a přimět ji ke svolení k obřízce, a právě to mu Bůh důrazně vytkl. Hrozilo nebezpečí, že nedokázal-li přimět svou ženu k tak jednoduché věci, tím spíše nedokáže přimět celý národ k mnohem obtížnějším krokům.

Opět se projevila vrozená slabost mužů vůči ženám - tuto slabost přece projevil už Adam, když bez protestů jedl ovoce ze zakázaného stromu jen proto, že mu ho dala žena (1.M.3:17).

Proč ale Sipora odmítala Mojžíše uposlechnout?

Vžijme se trochu do její situace:

Mojžíš s největší pravděpodobností musel alespoň formálně uznat a praktikovat náboženství, které kázal jeho tchán - vždyť to byl kněz. Jinak by ji za manželku jistě nedostal. Pro ni byla cesta do Egypta jen návštěvou Mojžíšových příbuzných a možná i příslib zajímavého cestování. Jak asi musela vnímat náhlou změnu manželova chování, který ji - až v době, kdy

nebyla pod ochranou svého otce - začne přesvědčovat, že má opustit náboženství svého otce a ještě se dopustit „krutosti“ na svém synkovi? Lze se ji divit, že odporovala?

V jejich očích musel Mojžíš vypadat jako zbabělec nebo alespoň křivý člověk, který svému tchánovi nedokázal říci pravdu do očí, a ji vylákal pod falešnou záminkou k odchodu z domova, aby ji donutil ke konverzi na zcela jiné náboženství. A jak musel vypadat v jejich očích Bůh, který jejího manžela kvůli nějaké „zbytečné“ obřízce ohrožoval na životě? Na vybranou neměla - bez Mojžíše by byli ona i jejich synek odsouzeni ke smrti hladem (tehdy byly ženy na svých mužích zcela závislé).

Tohle všechno způsobil Mojžíš svým chováním, které by i dnes každý považoval za bezzásadové.

Poznámka: Když Bůh, který jinak nikdy nikoho nenutí k poslušnosti, vykonal na Sípore takový nátlak, svědčí to o tom, jak životně důležité bylo povolání Mojžíše pro celé lidstvo. V té době se Mojžíšovi nikdo nevyrovnal a nebyl čas čekat na někoho dalšího.

2.M.4:26b Tehdy se při obřízkách říkalo: "Jsi ženich, je to zpečetěno krví."

To, že se tento výrok rozšířil, svědčí buď o tom, že Boží útok vidělo více lidí, nebo že to Sípore později rozšířila. Zřejmě tato demonstrace Boží přísnosti měla být obecně zapamatována.

Jednání s faraónem vyžaduje víru, přesto Boží jednání s Áronem je podivuhodně jednoduché:

2.M.4:27a Hospodin řekl Áronovi: "Jdi na poušť naproti Mojžíšovi."

Kde je nějaké představení Božího anděla? Jak si mohl být Áron jistý, že hovoří s andělem? Mojžíš své seznámení s Božím poslem popsal podrobně, ale seznámení svého bratra vysloveně zanedbal.

2.M.4:27b Áron šel, setkal se s ním u Boží hory a políbil ho.

Což Mojžíš neučinil totéž - tedy svého bratra nepolíbil? Asi se cítil někým vyšším.

2.M.4:28 Mojžíš oznámil Áronovi všechna Hospodinova slova, s nimiž ho poslal, a všechna znamení, kterými ho pověřil.

O tom jak moc byl Áron znameními přesvědčen se nic nepraví. Po pravdě si přiznejme, že i dnes bychom je považovali za pouhé triky soudobých „kouzelníků“.

2.M.4:29 Pak šel Mojžíš s Áronem a shromáždili všechny izraelské starší.

2.M.4:30 Áron vyřídil všechna slova, která mluvil Hospodin k Mojžíšovi, a Mojžíš učinil před očima lidu ona znamení.

Ani na ně to neudělalo kdovíjaký dojem, ale děkovali za naději na záchranu:

2.M.4:31 A lid uvěřil. Když slyšeli, že Hospodin navštívil Izraelce a že pohleděl na jejich ujařmení, padli na kolena a klaněli se.

Mojžíš nepíše, zda se klaněli pravému Bohu, nebo jemu. Královi špehové informaci jistě donesli faraónovi, který už byl připraven.

Nyní byla řada na nich, aby předstoupili před krále:

První vystoupení před faraónem

Mojžíš udělal, co mu bylo přikázáno (2.M.3:18) :

2.M.5:1 Mojžíš s Áronem pak předstoupili před faraóna a řekli: "Toto praví Hospodin, Bůh Izraele: Propusť můj lid, ať mi v poušti slaví slavnost."

2.M.5:2 Faraó však odpověděl: "Kdo je Hospodin, že bych ho měl uposlechnout a propustit Izraele? Hospodina neznám a Izraele nepustím!"

2.M.5:3 Řekli: "Potkal se s námi Bůh Hebrejů. Dovol nám nyní odejít do pouště na vzdálenost tří dnů cesty a přinést oběť Hospodinu, našemu Bohu, aby nás nenapadl morem a mečem."

Věděli, že jim faraó nevyhoví, ale nevěděli to další - Bůh je na to nepřipravil:

2.M.5:4 Egyptský král je okřikl: "Proč, Mojžíši a Árone, odvádíte lid od jeho prací? Jděte za svými robotami!"

2.M.5:5 A faraó pokračoval: "Hle, lidu země je teď mnoho, a vy chcete, aby nechali svých robot?"

Faraó jim nevěřil a použil obvyklý politický trik - poštvat izraelity proti Mojžíšovi:

2.M.5:6 Onoho dne přikázal faraó poháněčům lidu a dozorcům:

2.M.5:7 "Propříště nebudete vydávat lidu slámu k výrobě cihel jako dříve. Ať si jdou slámu nasbírat sami!

2.M.5:8 A uložíte jim dodat stejné množství cihel, jaké vyráběli dříve. Nic jim neslevujte, jsou líní. Proto křičí: Pojdme obětovat svému Bohu.

2.M.5:9 Ať na ty muže těžce dolehne otročina, aby měli co dělat a nedali na lživé řeči."

Faraó chtěl vytvořit kontrast: Na jedné straně Mojžíš Izraelitům nabízel vysvobození z otroctví, a na druhé straně chtěl faraó otroctví ještě vystupňovat, a tak dokázat, že Mojžíš s Áronem lžou.

2.M.5:10 Poháněči lidu a dozorcí vyšli a ohlásili lidu: "Toto praví faraó: Nedám vám žádnou slámu.

2.M.5:11 Sami si jděte nabrat slámu, kde ji najdete. Ale z vaší pracovní povinnosti se nic nesleví."

2.M.5:12 Lid se rozběhl po celé egyptské zemi, aby na strništích sbíral slámu.

2.M.5:13 Poháněči je honili: "Plňte svůj denní úkol, jako když sláma byla."

2.M.5:14 Dozorci z řad Izraelců, které nad nimi ustanovili faraónovi poháněči, byli bití. Vytýkalo se jim: "Proč jste v těchto dnech nevyrobili tolik cihel jako dříve?"

2.M.5:15 Dozorci z řad Izraelců tedy přišli a úpěli před faraónem: "Proč se svými otroky takhle jednáš?"

2.M.5:16 Tvým otrokům se nedodává sláma, ale pokud jde o cihly, poroučejí nám:>>Dělejte!<>Pojďme obětovat Hospodinu.<<

2.M.5:18 Hned jděte dělat! Sláma vám dodávána nebude, ale dodávku cihel odvedete."

2.M.5:19 Dozorci z řad Izraelců viděli, že je s nimi zle, když bylo řečeno: "Nesmíte snížit svůj denní úkol výroby cihel."

Faraónův záměr se podařil:

2.M.5:20 Když vycházeli od faraóna, narazili na Mojžíše a Árona, kteří se s nimi chtěli setkat.

2.M.5:21 Vyčítali jim: "Ať se nad vámi ukáže Hospodin a rozsoudí. Vy jste pokáleli naši pověst u faraóna a jeho služebníků. Dali jste jim do ruky meč, aby nás povraždili."

Mojžíš byl překvapen a zaskočen, a ani ho nenapadlo Boha nějak hájit třeba tím, že musel mít vážný důvod, když svou záchranu odložil, nebo podobně. Místo toho odešel.

A jal se Bohu vyčítat:

2.M.5:22 Mojžíš se obrátil k Hospodinu a řekl: "Panovníku, proč jsi dopustil na tento lid zlo? Proč jsi mě vlastně poslal?"

2.M.5:23 Od chvíle, kdy jsem předstoupil před faraóna, abych mluvil tvým jménem, nakládá s tímto lidem ještě hůře. A ty svůj lid stále nevysvobozuješ."

Bůh na otázku neodpověděl a nevysvětlil žádný důvod.

Poznámka:Dopředu sice Mojžíšovi řekl, že farao bude dělat problémy a lid nepropustí; že faraónovi zatvrdí srdce. Ale nic o tom, že farao ještě přitvrdí otroctví (a že Bůh to tak nechá bez předchozího upozornění i bez pozdějšího vysvětlení nebo alespoň komentáře), a tím Mojžíšovu autoritu božího mluvčího naruší.

Neboli - Bůh to věděl, a přál si to tak.

Ale proč? Bůh si evidentně nepřeje být pro člověka snadno předvídatelným, vypočitatelným. Má na to právo: Není našim sluhou a naopak je obrovskou autoritou; učí nás tomu, že jeho slovo platí a že nyní i kdykoli v budoucnu stačí, že se zaručí svým jménem. Není povinen nám nic dokazovat, tím méně pravdivost svého slova. V tu bychom už dávno měli věřit.

Výchova vzorového národa k víře

Místo důkazů dává Bůh opět sliby a žádá jejich víru. DJK nechává svůj národ čekat na zaslíbení proto, aby napřed pochyboval a potom se cítil zahanben, když Bůh své sliby opravdu splní, a zapamatoval si, že Božím slibům je třeba věřit a mít trpělivost. DJK dává najevo, jak důležitá je víra a že ji bude od svého lidu vyžadovat stále více (další komentáře viz dále).

2.M.6:1 Hospodin Mojžíšovi odvětil: "Nyní uvidíš, co faraónovi udělám. Donutím ho, aby je propustil; donutím ho, aby je vypudil ze své země."

2.M.6:2 Bůh promluvil k Mojžíšovi a ujistil ho: "Já jsem Hospodin."

2.M.6:3 Ukázal jsem se Abrahamovi, Izákovi a Jákobovi jako Bůh všemohoucí. Ale své jméno Hospodin jsem jim nedal poznat.

2.M.6:4 Ustavil jsem s nimi také svou smlouvu, že jim dám kenaanskou zemi, zemi jejich putování, kde pobývali jako hosté.

2.M.6:5 Rovněž jsem uslyšel sténání Izraelců, které si Egypťané podrobili v otroctví, a rozpomenul jsem se na svou smlouvu.

2.M.6:6 Proto řekni Izraelcům: Já jsem Hospodin. Vyvedu vás z egyptské roboty, vysvobodím vás z vašeho otroctví a vykoupím vás vztaženou paží a velkými soudy.

2.M.6:7 Vezmu si vás za lid a budu vám Bohem. Poznáte, že já jsem Hospodin, váš Bůh, který vás vyvede z egyptské roboty.

2.M.6:8 Dovedu vás do země, kterou jsem přísězně slíbil dát Abrahamovi, Izákovi a Jákobovi. Vám ji dám do vlastnictví. Já jsem Hospodin."

Izraelci ale už nevěřili:

2.M.6:9 Mojžíš to tak Izraelcům vyhlásil, ale ti nebyli pro malomyslnost a tvrdou otročinu s to Mojžíšovi naslouchat.

Na první pohled by se mohlo zdát, že si DJK přál, aby izraelité věřili Mojžíšovi, ale oni zjevně věděli o Božích zaslíbeních Abrahámovi, a DJK se odvolával právě na ně.

Jakoby se nic nedělo dává Bůh příkazy jak faraónovi, tak i Izraelcům, což už je příkaz ke vzpouře:

2.M.6:10 Hospodin dále mluvil k Mojžíšovi:

2.M.6:11 "Předstup před faraóna, krále egyptského, a vyřid' mu, ať propustí Izraelce ze své země."

2.M.6:12 Mojžíš Hospodinu namítl: "Když mi nenaslouchají Izraelci, jak by mě poslechl farao! Nejsem způsobilý mluvit."

2.M.6:13 Ale Hospodin Mojžíšovi a Áronovi domluvil a dal jim příkazy pro Izraelce i pro faraóna, krále egyptského, aby připravili odchod Izraelců z egyptské země.

Bylo to však za daných okolností zcela nerealistické. Farao nic nepovolil a rody nebyly ochotny riskovat vzpouru. Nicméně je Mojžíš všechny vyjmenoval - asi kvůli psychologickému nátlaku:

2.M.6:14 Toto jsou představitelé otcovských rodů: Rúbenovci, potomci Izraelova prvorozeného: Chanók a Palú, Chesrón a Karmí. To jsou čeledi Rúbenovy.

2.M.6:15 Šimeónovci: Jemúel, Jámin, Ohad, Jákin, Sochar a Šaul, syn Kenaanky. To jsou čeledi Šimeónovy.

2.M.6:16 Toto jsou jména Léviůvců podle jejich rodopisu: Geršón, Kehat a Memarí. Lévi byl živ sto třicet sedm let.

2.M.6:17 Geršónovci: Libní a Šimeí podle svých čeledí.

2.M.6:18 Kehatovci: Amrák, Jishár, Chebrón a Uzíel. Kehat byl živ sto třicet tři léta.

2.M.6:19 Meraríovci: Machlí a Muší. To jsou lévijské čeledi podle jejich rodopisu.

2.M.6:20 Amrák si vzal za ženu Jókebedu, svou tetu. Ta mu porodila Árona a Mojžíše. Amrák byl živ sto třicet sedm let.

2.M.6:21 Synové Jishárovi: Kórach, Nefeg a Zikrí.

2.M.6:22 Synové Uzíelovi: Míšael, Elsáfan a Sitrí.

2.M.6:23 Áron si vzal za ženu Elišebu, dceru Amínadabovu, sestru Nachšónovu. Ta mu porodila Nádaba, Abíhúa, Eleazara a Ítamara.

2.M.6:24 Synové Kórachovi: Asír, Elkána a Abíasaf. To jsou kórachovské čeledi.

2.M.6:25 Eleazar, syn Áronův, si vzal za ženu jednu z dcer Pútielových. Ta mu porodila Pinchasa. To jsou představitelé lévijských rodů podle svých čeledí.

2.M.6:26 Z tohoto pokolení pocházejí ten Áron a Mojžíš, k nimž mluvil Hospodin: "Vyved'te z egyptské země Izraelce seřazené po oddílech."

Bůh tedy žádal víru a podporu přirozených autorit izraelské společnosti! Nedostal ji, a proto znovu posílá jen Mojžíše a Árona:

2.M.6:27 Oni to byli, kdo mluvili k faraónovi, králi egyptskému, že mají vyvést Izraelce z Egypta. To tedy byli Mojžíš a Áron.

2.M.6:28 To bylo tehdy, když Hospodin mluvil k Mojžíšovi v egyptské zemi.

2.M.6:29 Hospodin promluvil k Mojžíšovi: "Já jsem Hospodin! Řekni faraónovi, králi egyptskému, všechno, co k tobě mluvím."

Mojžíš se opět snaží z toho vyvléct, ale nakonec poslechne, ale až když je mu připomenuto, že bude pro faraóna Bohem. Teprve to velmi ctižádostivého Mojžíše přesvědčí. Farao ho ponížil, a on mu to jaksepatří vrátí:

2.M.6:30 Mojžíš však Hospodinu namítl: "Nejsem způsobilý mluvit. Jak by mě farao poslechl?"

2.M.7:1 Hospodin řekl Mojžíšovi: "Pohled', ustanovil jsem tě, abys byl pro faraóna Bohem, a Áron, tvůj bratr, bude tvým prorokem.

2.M.7:2 Ty mu povíš všechno, co ti přikážu, a Áron, tvůj bratr, bude mluvit s faraónem, aby propustil Izraelce ze své země.

2.M.7:3 Já však zatvrdím faraónovo srdce a učiním v egyptské zemi mnoho svých znamení a zázraků.

2.M.7:4 Farao vás neposlechne, ale já vložím na Egypt svou ruku. Vyvedu zástupy svého lidu, syny Izraele, z egyptské země, ale ji postihnu velkými soudy.

2.M.7:5 Egyptané poznají, že já jsem Hospodin, až vztáhnu svou ruku na Egypt a vyvedu Izraelce z jejich středu."

Touha po satisfakci byla vzbuzena, a Mojžíš i Áron jen čekali na příležitost:

2.M.7:6 Mojžíš a Áron učinili přesně tak, jak jim Hospodin přikázal.

2.M.7:7 Mojžíšovi bylo osmdesát let a Áronovi osmdesát tři léta, když mluvili s faraónem.

Do toho nám Mojžíš připomíná, že oni oba byli už kmetové, zatímco farao stále ještě kypěl mládím. Jakoby Mojžíš připomínal Bohu, že na satisfakci čekali příliš dlouho.

2.M.7:8 Hospodin dále řekl Mojžíšovi a Áronovi:

2.M.7:9 "Až k vám farao promluví:>>Prokažte se nějakým zázrakem<>Vezmi svou hůl a hod' ji před faraóna<

2.M.7:10 Mojžíš s Áronem tedy předstoupili před faraóna a učinili, jak Hospodin přikázal. Áron hodil svou hůl před faraóna i před jeho služebníky a ona se stala drakem.

2.M.7:11 Farao však také povolal mudrce a čaroděje, a egyptští věštcí učinili svými kejklemi totéž.

2.M.7:12 Hodili každý svou hůl na zem a ony se staly draky. Ale Áronova hůl jejich hole pohltila.

2.M.7:13 Srdce faraónovo se však zatvrdilo a neposlechl je, jak Hospodin předpověděl.

Faraonovi lidé napodobili Mojžíšův trik a farao lid nepropustil. Najednou zmizela informace o tom, že farao tížil lid dodatečnou robotou a už o tom dál není v záznamu zmínka. Mocný a

domýšlivý faraó přece jen znejistěl (vypadalo to na to, že Mojžíš je mistr takových triků, a nebylo jasné, jak daleko až jeho mistrovství sahá, a zda přece jen nepředvede něco, co oklame jeho rádce i úředníky); a zkušený Mojžíše si toho jistě všiml. Mojžíš pochopil, že nadchází zlom: iniciativa se nyní dostává na jejich stranu - a skutečně:

2.M.7:14 Hospodin řekl Mojžíšovi: "Srdce faraónovo je neoblomné. Nechce lid propustit.

2.M.7:15 Jdi k faraónovi ráno. Až půjde k vodě, postav se naproti němu na břehu Nilu a vezmi si do ruky hůl, která se proměnila v hada.

2.M.7:16 Řekneš mu: Hospodin, Bůh Hebrejů, mě k tobě posílá se vzkazem: Propust' můj lid, aby mi na poušti sloužil. Ale ty jsi dosud neposlechl.

2.M.7:17 Toto praví Hospodin: Podle toho poznáš, že já jsem Hospodin: Holí, kterou mám v ruce, teď udeřím do vody v Nilu, a ta se promění v krev.

2.M.7:18 Ryby, které jsou v Nilu, leknou a Nil bude páchnout. Marně budou Egypt'ané usilovat, aby se mohli napít vody z Nilu."

2.M.7:19 Hospodin dále řekl Mojžíšovi: "Vyzvi Árona:>>Vezmi svou hůl a vztáhni ruku nad egyptské vody, nad průplavy, nad říční ramena, nad jezera, vůbec nad všechny nahromaděné vody.<

2.M.7:22 Ale totéž učinili egyptští věštcí svými kejklemi. Faraónovo srdce se zatvrdilo a neposlechl je, jak Hospodin předpověděl.

Egyptští věštcí mohli obarvit jen malé množství vody, kterou měli někde v zásobě, ale to faraó zřejmě nepochopil; neuvědomil si, že jejich demonstrace byla neporovnatelně menší a snazší. To bylo záměrem DJK: faraó byl znovu uveden do pochybnosti, avšak egyptský lid zřejmě ne. DJK začínal vrážet klín mezi faraóna a jeho lid (viz dále).

2.M.7:23 Faraó se obrátil a vešel do svého domu, a ani toto si nevzal k srdci.

2.M.7:24 Všichni Egypt'ané kopali kolem Nilu, aby přišli na pitnou vodu, protože vodu z Nilu pít nemohli.

2.M.7:25 To trvalo plných sedm dní poté, co Hospodin zasáhl Nil.

Tak dlouhá doba zasažení celého Nilu byla prostě nepřehlédnutelná. Jestliže ne předtím, nyní věděli všichni Egypt'ané, že faraó vede spor s nějakým Mojžíšem, který přišel ve jménu nového Boha, a že ten Bůh je asi dost silný na to, že dokáže ochránit Mojžíše před faraónovým hněvem. Faraó zoufale potřeboval vyhrát nad Mojžíšem a usvědčit ho z toho, že je jen schopným „kouzelníkem“ a mágem, a že to o tom jeho novém Bohu není pravda. Ale už ztratil iniciativu; Nový Bůh mu nedal šanci a frekvence ran se zvyšovala:

2.M.7:26 Potom Hospodin řekl Mojžíšovi: "Předstup před faraóna a řekni mu: Toto praví Hospodin: Propust' můj lid, aby mi sloužil.

A další rána:

2.M.7:27 Budeš-li se zdráhat jej propustit, napadnu celé tvé území žábami.

2.M.7:28 Nil se bude žábami hemžit, vylezou a vniknou do tvého domu, do tvé ložnice a na tvé lože i do domu tvých služebníků a mezi tvůj lid, do tvých pecí a díží.

2.M.7:29 I po tobě, po tvém lidu a po všech tvých služebnících polezou žáby."

2.M.8:1 Hospodin dále řekl Mojžíšovi: "Vyzvi Árona:>>Vztáhni ruku se svou holí nad průplavy, nad říční ramena i nad jezera a vyved' na egyptskou zemi žáby.<<"

2.M.8:2 Áron vztáhl ruku nad egyptské vody a žáby vylézaly, až pokryly egyptskou zemi.

DJK se opět postaral o faraónovu nedůvěru; egyptský lid však stále více viděl sílu nového Boha JHVH.

2.M.8:3 Ale totéž učinili věštcí svými kejklemi a i oni vyvedli na egyptskou zemi žáby.

A to i některý druh žab byl v Egyptě považován za božstvo. Situace začala být velmi povážlivá; celý Egypt (kromě faraóna) věděl, že farao s tím Mojžíšovým Bohem začíná prohrávat.

Nyní se Mojžíš dočkal satisfakce - sám velký farao musel prosit. A aby Mojžíš dokázal, že je pánem situace, nabídl faraónovi výběr data, kdy mají být žáby odstraněny.

2.M.8:4 Tu povolal farao Mojžíše a Árona a řekl: "Proste Hospodina, aby mě i můj lid zbavil žab. Pak propustím lid, aby obětoval Hospodinu."

Nyní Mojžíš prokázal nedůvěru k Bohu. Ačkoli od Boha věděl, že farao se bude stále zatvrzovat, uvěřil mu. Tím dal také najevo, že faraóna a Egyptany lituje více než svůj lid.

A jak úslužně se faraóna zeptal!

2.M.8:5 Mojžíš faraónovi odpověděl: "Rač mi sdělit, kdy mám prosit za tebe, za tvé služebníky a za tvůj lid, aby Hospodin vyhladil žáby u tebe i v tvých domech. Zůstanou jen v Nilu."

Odpověď byla nepokorně strohá:

2.M.8:6a Farao odpověděl: "Zítra."

a Mojžíš si jí měl všimnout a zpozornět. Místo toho jen zbytečně úslužně vyhověl:

2.M.8:6b Mojžíš řekl: "Ať je podle tvého slova, abys poznal, že nikdo není jako Hospodin, náš Bůh.

2.M.8:7 Žáby se stáhnou od tebe i z tvých domů, od tvých služebníků a od tvého lidu. Zůstanou jen v Nilu."

A hned šel prosbu vykonat:

2.M.8:8 Nato odešel Mojžíš s Áronem od faraóna a Mojžíš úpěnlivě volal k Hospodinu kvůli žábám, kterými faraóna postihl.

2.M.8:9 Hospodin učinil podle Mojžíšovy prosby a žáby v domech, ve dvorcích i na polích pošly.

2.M.8:10 Shrabali je na hromady a kupy a zápach z nich naplnil zemi.

Farao však lhal a neměl v úmyslu vyhovět. Mojžíš byl natolik unesen pocitem vítězství a satisfakce, že nedbal Božích slov, že srdce faraóna zůstane zatvrzelé.

2.M.8:11 Když však farao viděl, že nastala úleva, zůstal v srdci neoblomný a neposlechl je, jak Hospodin předpověděl.

Faraón potřeboval nějak „přežít“ rány Mojžíšova Boha, a potom by se zase znovu vrátil k dřívějším metodám. Doufal, že toho nového Boha to přestane po čase bavit, když ty jeho rány „ustojí“. Nechtělo se mu věřit, že by se nějaký Bůh angažoval pro své věřící; nikdy nic podobného neviděl a nikdy o tom ani neslyšel. Všichni „bohové“ chtěli jen oběti a nanejvýš žehnali úrodě nebo potomstvu ... prostě to bylo zcela mimo obvyklé znalosti.

Poznámka: Právem bychom očekávali, že po této zkušenosti bude Mojžíš stejně úpěnlivě prosit Boha za odpuštění a o nový zásah proti faraónovi, aby prospěl jeho lidu a osvobodil ho z otroctví. Nikoli, Mojžíše otroctví jeho lidu nezajímalo. Plnil v této věci pouze Boží příkazy.

Farao se velmi přepočítal. JHVH udeřil opět:

2.M.8:12 Hospodin řekl Mojžíšovi: "Vyzvi Árona:>>Vztáhni svou hůl a udeř do prachu na zemi!<

Farao ale usoudil, že rána není zas tak velká a že se dá vydržet; tak se opět vzepřel:

2.M.8:15b ." Srdce faraónovo se však zatvrdilo a neposlechl je, jak Hospodin předpověděl.

A důkladně se přepočítal. „Nový“ Bůh hmyzí ránu velmi vystupňoval:

2.M.8:16 Hospodin řekl Mojžíšovi: "Za časného jitra se postav před faraóna, až vyjde k vodě. Řekneš mu: Toto praví Hospodin: Propuť můj lid, aby mi sloužil!

A Bůh nechtěl žádné výmluvy nebo plané sliby: Ihned dnes propustit, nebo to hned zítra začne znovu.

2.M.8:17 Jestliže můj lid nepropustíš, pošlu na tebe, na tvé služebníky, na tvůj lid i na tvé domy mouchy. Domy Egypťanů budou plné much, i ta půda, na které žijí.

2.M.8:18 Ale zemi Gošen, kde se zdržuje můj lid, v onen den podivuhodně odliším. Tam mouchy nebudou, abys poznal, že já jsem Hospodin i uprostřed této země.

2.M.8:19 Učiním rozdíl mezi lidem svým a lidem tvým. Toto znamení se stane zítra."

Farao si nejspíše myslel, že to bude srovnatelné s ranou komárů, protože jinak by nemohl zareagovat tak nemoudře. Neuvedomil si, že nyní už celý Egypt i Izrael sledují tento souboj, a že jde o jeho veškerou prestiž.

2.M.8:20 A Hospodin tak učinil. Dotěrné mouchy vnikly do domu faraónova, do domu jeho služebníků a na celou egyptskou zemi. Země byla těmi mouchami zamořena.

DJK si přál, aby si Mojžíš uvědomil, že mu jde více o zotročený lid než o Mojžíšovo pohodlí. Mojžíš totiž musel být kvůli kontaktu s faraónem v Egyptě a nikoli v Gošenu; mouchy tedy obtěžovaly i jeho a Bůh ho před nimi nijak nechránil.

Farao pochopil, že má proti sobě někoho velmi inteligentního. Stále věřil, že jde jen o osobu Mojžíše, a že ten nový Bůh je jen záminka. Farao opět nasadil vstřícnou tvář, aby obelstil Mojžíše (už se to přece jednou povedlo) takže navrhl kompromis a nepochybně vmlouvavým hlasem:

2.M.8:21 Tu povolal farao Mojžíše a Árona a řekl: "Nuže, přineste oběť svému Bohu zde v zemi."

2.M.8:22 Mojžíš odpověděl: "Nebylo by správné, abychom to učinili. To, co máme obětovat Hospodinu, svému Bohu, je Egyptanům ohavností. Copak by nás neukamenovali, kdybychom před nimi obětovali, co je jim ohavností?"

2.M.8:23 Odejdemo do pouště na vzdálenost tří dnů cesty a tam budeme obětovat Hospodinu, svému Bohu, jak nám nařídil."

2.M.8:24 Farao řekl: "Propustím vás tedy, abyste obětovali Hospodinu, svému Bohu, na poušti. Jenom neodcházejte příliš daleko. Proste za mne."

2.M.8:25 Mojžíš odpověděl: "Až od tebe odejdu, budu prosit Hospodina a zítra odletí mouchy od faraóna, od jeho služebníků i od jeho lidu. Jen ať nás opět farao neobelstí, že by nechtěl propustit lid, aby obětoval Hospodinu."

Což Mojžíš nevěděl, že farao opět lže? Vždyť mu to přece pravý Bůh řekl. Proč znovu a znovu doufal v nějakou jeho nápravu? Proč neřekl: „Nic takového. Náprava nastane až potom, co lid propustíš. A nejen to: když to nebude dnes, zítra přijdu s další ranou". O propuštění lidu dáš příkaz tady přede mnou. Mojžíš nelitoval svůj lid a nebojoval za něj.

2.M.8:26 Pak Mojžíš od faraóna odešel a prosil Hospodina.

2.M.8:27 A Hospodin učinil, jak Mojžíš řekl. Mouchy odletěly od faraóna, od jeho služebníků i od jeho lidu. Ani jediná nezůstala.

Bůh vždy vyhověl, protože chtěl, aby Mojžíš pochopil, koho má před sebou, a nedělal ze sebe pořád hlupáka. Farao se musel ve skrytu Mojžíšovi posmívat. Jako politik si nepochybně všiml Mojžíšovy citlivosti a rozhodl se jí využívat.

2.M.8:28 Ale faraó zůstal v srdci neoblomný i tentokrát a lid nepropustil.

Tak tomu bylo i nyní.

2.M.9:1 Hospodin řekl Mojžíšovi: "Předstup před faraóna a promluv k němu: Toto praví Hospodin, Bůh Hebrejů: Propusť můj lid, aby mi sloužil!

2.M.9:2 Budeš-li se zdráhat jej propustit a zatvrdíš-li se proti nim ještě víc,

2.M.9:3 tu na tvá stáda, která jsou na poli, na koně, na osly, na velbloudy, na skot i na brav, dolehne Hospodinova ruka velmi těžkým morem.

2.M.9:4 Hospodin však bude podivuhodně rozlišovat mezi stády izraelskými a stády egyptskými, takže nezajde nic z toho, co patří Izraelcům.

2.M.9:5 Hospodin také určil lhůtu: Zítřka toto učiní Hospodin v celé zemi."

2.M.9:6 A nazítří to Hospodin učinil. Všechna egyptská stáda posla, ale z izraelských stád nepošel jediný kus.

Faraó si zřejmě řekl, že až se Mojžíš unaví a on nad ním zvítězí, zabaví izraelitům zdravá stáda a tak si škodu vynahradí:

2.M.9:7 Faraó si to dal zjistiť, a vskutku z izraelských stád nepošel jediný kus; přesto zůstalo srdce faraónovo neoblomné a lid nepropustil.

Začal považovat Mojžíše za naivního, a dospěl k názoru, že nad ním nakonec zvítězí. Že musí jen vydržet. Ale Bůh zaútočil znovu:

2.M.9:8 Hospodin řekl Mojžíšovi a Áronovi: "Naberte si plné hrsti sazí z pece a Mojžíš ať je rozhazuje faraónovi před očima směrem k nebi.

2.M.9:9 Bude z nich po celé egyptské zemi poprašek, který způsobí na lidech i na dobytku po celé egyptské zemi vředy hnisavých neštovic."

2.M.9:10 Nabrali tedy saze z pece, postavili se před faraóna a Mojžíš je rozhazoval směrem k nebi. Na lidech i na dobytku se objevily vředy hnisavých neštovic.

2.M.9:11 Ani věštcí se nemohli postavit před Mojžíše pro vředy, neboť vředy byly na věštcích i na všech Egyptěanech.

2.M.9:12 Hospodin však zatvrdil faraónovo srdce, takže je neposlechl, jak Hospodin Mojžíšovi předpověděl.

Už se s Mojžíšem ani nebavil. Asi se mu ukázal s vředem, a dal najevo, že nemůže mluvit, aby Mojžíše obelstil.

2.M.9:13 Hospodin řekl Mojžíšovi: "Za časného jitra se postav před faraóna. Řekneš mu: Toto praví Hospodin, Bůh Hebrejů: Propusť můj lid, aby mi sloužil!

2.M.9:14 Tentokrát zasáhnu do srdce všemi svými údery tebe i tvé služebníky a tvůj lid, abys poznal, že na celé zemi není nikdo jako já.

2.M.9:15 Vždyť už tehdy, když jsem vztáhl ruku, abych bil tebe i tvůj lid morem, mohl jsi být vyhlazen ze země.

2.M.9:16 Avšak proto jsem tě zachoval, abych na tobě ukázal svou moc a aby se po celé zemi vypravovalo o mém jménu.

2.M.9:17 Stále jednáš proti mému lidu zpupně a nechceš jej propustit.

2.M.9:18 Proto spustím zítra v tuto dobu tak hrozné krupobití, jaké v Egyptě nebylo ode dne jeho vzniku až do nynějška.

2.M.9:19 Nuže, dej odvést do bezpečí svá stáda a všechno, co máš na poli. Všechny lidi i dobytek, vše, co bude zastiženo na poli a nebude shromážděno do domu, potluče krupobití, takže zemrou."

2.M.9:20 Kdo z faraónových služebníků se Hospodinova slova ulekl, zahnal své otroky a svá stáda do domů.

2.M.9:21 Kdo si slovo Hospodinovo nevzal k srdci, nechal své otroky a svá stáda na poli.

Bůh oslovil tentokrát všechny Egyptany s tím, že jim vzkázal, jak si mohou zachránit životy i majetky. Dal jim tím najevo, že jejich farao pro ně nemůže nic udělat.

Farao mohl jen čekat, a doufat, že půjde jen o nějaký trik. Bůh takovou představu živil tím, že nechal vždy udělat Mojžíše nějaké „čáry" tou jeho holí:

2.M.9:22 Hospodin řekl Mojžíšovi: "Vztáhni svou ruku k nebi. Na celou egyptskou zemi dolehne krupobití, na lidi, na dobytek i na všechny polní byliny v egyptské zemi."

2.M.9:23 Když Mojžíš vztáhl svou hůl k nebi, dopustil Hospodin hromobití a krupobití.

Na zemi padal oheň. Tak Hospodin spustil krupobití na egyptskou zemi.

2.M.9:24 Nastalo krupobití a uprostřed krupobití šlehal oheň; něco tak hrozného nebylo v celé zemi egyptské od dob, kdy se dostala do moci tohoto pronároda.

2.M.9:25 Krupobití potlouklo v celé egyptské zemi všechno, co bylo na poli, od lidí po dobytek; krupobití potlouklo také všechny polní byliny a polámalo všechno polní stromoví.

2.M.9:26 Jenom v zemi Gošenu, kde sídlili Izraelci, krupobití nebylo.

Farao musel něco udělat - tak udělal pseudopokání, a zkusil opět Mojžíše podvést. Mojžíš se ale konečně vzepřel; sice ne dostatečně, ale dal najevo, že nadále nehodlá už ustupovat.

2.M.9:27 Tu si farao dal předvolat Mojžíše a Árona a řekl jim: "Opět jsem zhřešil. Hospodin je spravedlivý, a já i můj lid jsme svévolníci.

2.M.9:28 Proste Hospodina. Božího hromobití a krupobití je už dost. Propustím vás, nemusíte tu už dál zůstat."

2.M.9:29 Mojžíš mu odvětil: "Jen co vyjdu z města, rozprostřu své dlaně k Hospodinu. Hromobití přestane a krupobití skončí, abys poznal, že země je Hospodinova.

2.M.9:30 Vím ovšem, že ty ani tvoji služebníci se stále ještě nebudete Hospodina Boha bát."

2.M.9:31 Potlučen byl len a ječmen, protože ječmen byl už v klasech a len nasazoval tobolky.

2.M.9:32 Pšenice a špalda však potlučeny nebyly, protože jsou pozdní.

2.M.9:33 Mojžíš vyšel od faraóna z města a rozprostřel dlaně k Hospodinu. Hromobití a krupobití přestalo a déšť už nezaplavoval zemi.

2.M.9:34 Když farao viděl, že přestal déšť a krupobití i hromobití, hřešil dále. Zůstal v srdci neoblomný, on i jeho služebníci.

2.M.9:35 Srdce faraónovo se zatvrdilo a Izraelce nepropustil, jak Hospodin skrze Mojžíše předpověděl.

Bůh to nehodlal nechat být, a zaútočil znovu. Poslal Mojžíše s další ostrou zprávou:

2.M.10:1 Hospodin řekl Mojžíšovi: "Předstup před faraóna. Já jsem totiž učinil jeho srdce i srdce jeho služebníků neoblomné, abych mohl uprostřed nich provést tato svá znamení

2.M.10:2 a ty abys mohl vypravovat svým synům i vnukům o tom, co jsem v Egyptě dokázal, i o znameních, která jsem mezi nimi udělal, ať víte, že já jsem Hospodin."

2.M.10:3 Mojžíš a Áron tedy předstoupili před faraóna a řekli mu: "Toto praví Hospodin, Bůh Hebrejů: Jak dlouho se budeš zdráhat pokořit se přede mnou? Propuť můj lid, aby mi sloužil.

2.M.10:4 Budeš-li se zdráhat propustit můj lid, pak na tvé území uvedu zítra kobylky.

2.M.10:5 Přikryjí povrch země, takže nebude možno zemi ani vidět, a sežerou zbytek toho, co vyvázlo, co vám zůstalo po krupobití. Ožerou také všechny stromy, které vám na polích znovu raší.

2.M.10:6 Naplní tvé domy, domy všech tvých služebníků i domy všech Egyptanů. Něco takového neviděli tvoji otcové ani dědové od doby, kdy začali obdělávat půdu, až dodnes." Nato se Mojžíš obrátil a odešel od faraóna.

Mojžíš na žádný prázdný a lživý slib už nečekal. Následkem toho se faraónovi rádci vylekali a faraóna varovali:

2.M.10:7 Faraónovi služebníci řekli: "Jak dlouho nám bude tento člověk léčkou? Propuť ty muže, ať slouží Hospodinu, svému Bohu. Což si dosud nepoznal, že hrozí Egyptu zánik?"

Tohle faraó nemohl ignorovat, tak to zkusil jinak:

2.M.10:8 Mojžíš a Áron byli přivedeni zpět k faraónovi. Ten jim řekl: "Nuže, služte Hospodinu, svému Bohu. Kdo všechno má jít?"

2.M.10:9 Mojžíš odpověděl: "Půjďme se svou mládeží i se starci, půjdeme se svými syny i dcerami, se svým bravem i skotem, neboť máme slavnost Hospodinovu."

2.M.10:10 Faraó jim však řekl: "To tak! Myslíte si, že Hospodin bude s vámi, když vás propustím s dětmi? To jste si zamlouvali špatnou věc."

Faraó se před svými rádci zatvářil, že Mojžíše nachytal při lži - vždyť proč by přece byla přítomnost dětí zapotřebí? Egyptané nic takového neznali.

Rádcové neměli námitek.

2.M.10:11 Kdepak! Vy muži si jděte a služte Hospodinu, když o to tak stojíte." A vyhnali je od faraóna.

Faraó „udělal politický kompromis" a teoreticky mohl být spokojen. Bůh to ale vzal jako provokaci, a trest neodvolal,

2.M.10:12 Hospodin řekl Mojžíšovi: "Vztáhni nad egyptskou zemi ruku, aby přilétly na egyptskou zemi kobylky a sežraly všechny byliny země, všechno, co zůstalo po krupobití."

2.M.10:13 Mojžíš tedy vztáhl nad egyptskou zemi hůl a Hospodin přihnul na zemi východní vítr. Ten vál po celý den a celou noc. Když nastalo jítro, přinesl východní vítr kobylky.

2.M.10:14 Kobylky přilétly na celou egyptskou zemi a spustily se na celé území Egypta v takovém množství, že tolik kobylek nebylo nikdy předtím ani potom.

2.M.10:15 Přikryly povrch celé země, až se na zemi zatmělo, a sežraly všechny byliny na zemi i všechno ovoce na stromech, co zbylo po krupobití. Na stromech a na polních bylinách po celé egyptské zemi nezbylo nic zeleného.

Faraó musel něco udělat a znovu to zkusil nahrát na ctižádostivé srdce Mojžíše. Vycítil, že Mojžíšovi jde jen o satisfakci, a že když se před ním pokoří, bude Mojžíš spokojen:

2.M.10:16 Faraó rychle povolal Mojžíše a Árona. Řekl jim: "Zhřešil jsem proti Hospodinu, vašemu Bohu, i proti vám."

2.M.10:17 Sejmi prosím můj hřích ještě tentokrát a prostě Hospodina, svého Boha, aby jen odvrátil ode mne tuto smrt."

Faraó byl zkušený a mazaný politik. A nemýlil se ani tentokrát - Mojžíš mu znovu uvěřil:

2.M.10:18 Mojžíš od faraóna odešel a prosil Hospodina.

2.M.10:19 Tu Hospodin obrátil vítr a velmi silný mořský vítr odnesl kobylinky a prudce je vrhl do Rákosového moře, takže na celém egyptském území nezůstala jediná kobylka.

2.M.10:20 Avšak Hospodin zatvrdil faraónovo srdce, takže Izraelce nepropustil.

Bůh zaútočil znovu - tentokrát na „boha“ slunce, jehož měl být farao potomkem - to faraóna rozzuřilo a zkusil poslední možnost - Mojžíšovi další satisfakce znemožnit tím, že nabídne politický kompromis:

2.M.10:21 Hospodin řekl Mojžíšovi: "Vztáhni svou ruku k nebi a egyptskou zemi zahalí temnota, taková temnota, že se dá nahmatat."

2.M.10:22 Mojžíš vztáhl ruku k nebi. Tu nastala po celé egyptské zemi tma tmoucí a trvala po tři dny.

2.M.10:23 Lidé neviděli jeden druhého; po tři dny se nikdo neodvážil hnout ze svého místa. Ale všichni Izraelci měli ve svých obydlích světlo.

2.M.10:24 Farao povolal Mojžíše a řekl: "Odejděte! Služte Hospodinu! Zanechte tu jenom svůj brav a skot. Také vaše děti mohou jít s vámi."

2.M.10:25 Mojžíš odpověděl: "Ty sám nám dáš potřebné k obětním hodům a k zápalným obětem, abychom je připravili Hospodinu, svému Bohu.

2.M.10:26 Půjdou s námi i naše stáda, ani pazneht tu nezůstane. Budeme z nich brát k službě Hospodinu, svému Bohu. My ještě nevíme, čím budeme Hospodinu sloužit, dokud tam nepřijdeme."

Mojžíš si na „kompromis“ netroufl přistoupit, věděl, že by tím porušil Boží příkaz.

2.M.10:27 Avšak Hospodin zatvrdil faraónovo srdce a on je nedovolil propustit.

2.M.10:28 Farao řekl: "Odejdi ode mne. Dej si pozor, ať mi už nepřiđeš na oči. Neboť v den, kdy mi přijdeš na oči, zemřeš!"

Doufal asi, že se Mojžíš zalekne. Přepočítal se. Mojžíš to přijal klidně:

2.M.10:29 Mojžíš odpověděl: "Jak jsi řekl. Už ti na oči nepřijdu."

Ale stejně to bylo jinak: Mojžíš zanedlouho slib porušil, protože Bůh zaútočil na Egypt znovu, a tentokrát děsivě. Na rozdíl od faraóna brali ostatní Egyptané Mojžíše i všechny Izraelce velmi vážně a s respektem

2.M.11:1 Hospodin řekl Mojžíšovi: "Ještě jednu ránu uvedu na faraóna a na Egypt. Potom vás odtud propustí, nadobro vyhostí, přímo vás odtud vyžene.

2.M.11:2 Vybidni lid, ať si vyžádá každý muž od svého souseda a každá žena od své sousedky stříbrné a zlaté šperky."

2.M.11:3 A Hospodin zjednal lidu v očích Egyptanů přizeň. Také sám Mojžíš platil v egyptské zemi za velice významného v očích faraónových služebníků i v očích lidu.

Mojžíš už nemohl nic pro faraóna ani Egypt udělat. Vtrhnul aspoň nebojácně k faraónovi a vztekla mu sdělil:

2.M.11:4 Mojžíš řekl faraónovi: "Toto praví Hospodin: O půlnoci projdu Egyptem.

2.M.11:5 Všichni prvorození v egyptském zemi zemřou, od prvorozeného syna faraónova, který sedí na jeho trůnu, po prvorozeného syna otrokyně, která mele na mlýnku, i všechno prvorozené z dobytka.

2.M.11:6 Po celé egyptské zemi se bude rozléhat veliký křik, jakého nebylo a už nebude.

2.M.11:7 Ale na žádného Izraelce ani pes nezavrčí, ani na člověka ani na dobytče, abyste poznali, že Hospodin podivuhodně rozlišuje mezi Egyptem a Izraelem.

A jako kdyby chtěl říci, že by rád odešel po dobrém, ale faraón mu v tom zabránil, řekl:

2.M.11:8 Všichni tito tvoji služebníci sestoupí ke mně, budou se mi klanět a říkat: Odejdi ty i všechen lid, který jde za tebou! Teprve potom odejdu." Nato Mojžíš, planoucí hněvem, od faraóna odešel.

Přesto všechno je Mojžíš ještě Bohem varován:

2.M.11:9 Hospodin řekl Mojžíšovi: "Faraó vás neposlechne, a tak mých zázraků v egyptské zemi ještě přibude."

2.M.11:10 Mojžíš a Áron všechny ty zázraky před faraónem učinili, ale Hospodin zatvrdil faraónovo srdce, takže Izraelce ze své země nepropustil.

Válka nervů

Faraó se ovšem nedozvěděl, že slibovaný trest přijde až za 14 dnů. Jak běžel den za dnem, a nic se nedělo, faraónův pocit, že šlo o planý poplach, se postupně měnil v jistotu. Podle chování Izraelců se to jevílo tak, že šlo o válku nervů, v níž měl faraó podlehnout strachu a odchod dovolit. Faraó to tak viděl a nehodlal se nechat přelstít.

Bůh však stanovuje před zraky faraónových špehů podmínky a přípravu na odchod; mějme při tom na mysli, že faraó stále ještě povolení k odchodu Izraelců nevydal. Od nich žádal, aby věřili.

2.M.12:1 Hospodin řekl Mojžíšovi a Áronovi v egyptské zemi:

2.M.12:2 "Tento měsíc bude pro vás začátkem měsíců. Bude pro vás prvním měsícem v roce.

2.M.12:3 Vyhlaste celé izraelské pospolitosti: Desátého dne tohoto měsíce si každý vezmete beránka podle svých rodů, beránka na rodinu.

2.M.12:4 Kdyby byla rodina malá a na beránka by nestačila, přibere si každý souseda, který bydlí nejbližší jeho rodiny, aby doplnil počet osob. Podle toho, kolik kdo sní, stanovíte počet na beránka.

2.M.12:5 Budete mít beránka bez vady, ročního samce. Vezmete jej z ovcí nebo z koz.

2.M.12:6 Budete jej opatrovat až do čtrnáctého dne tohoto měsíce. Navečer bude celé shromáždění izraelské pospolitosti beránky zabíjet.

2.M.12:7 Pak vezmou trochu krve a potrou jí obě veřeje i nadpraží u domů, v nichž jej budou jíst.

2.M.12:8 Tu noc budou jíst maso upečené na ohni a k němu budou jíst nekvašené chleby s hořkými bylinami.

2.M.12:9 Nebudete z něho jíst nic syrového ani vařeného ve vodě, nýbrž jen upečené na ohni s hlavou i s nohama a vnitřnostmi.

2.M.12:10 Nic z něho nenecháte do rána. Co z něho zůstane do rána, spálíte ohněm.

2.M.12:11 Budete jej jíst takto: Budete mít přepásaná bedra, opánky na nohou a hůl v ruce. Sníte jej ve chvatu. To bude Hospodinův hod beránka.

Egyptští špehové jistě všechno sledovali a faraónovi podávali zprávy. Ale to nesouhlasilo: Izraelci přece měli vyjít na poušť tři dni cesty a teprve potom něco obětovat. K čemu takové rituální pojídání beránka? Vypadalo to jako nějaká magie. Pro faraóna to musel být samoučelný obraz, sloužící jen k zastrašení svou neobvyklostí.

Najednou padlo rozhodnutí a vykonání trestu:

2.M.12:12a Tu noc projdu egyptskou zemí a všechno prvorozené v egyptské zemi pobiji, od lidí až po dobytek. .

Pobít prvorozené znamenalo pobít zákonné dědice. Nebyla-li tato situace nějak zákonem ošetřena mohla způsobit buď velké boje o majetek, nebo vážnou ekonomickou krizi. Můžeme si být jisti, že Bůh našel způsob, jak poškodit Egypt co nejvíce i v tomto směru.

2.M.12:12b Všechna egyptská božstva postihnu svými soudy. Já jsem Hospodin

Tento text je zřejmě obvykle špatně překládán. Víme, že hebrejšтина neměla slovesný čas, a proto mohla mít věta význam v minulém čase.

Všechna egyptská božstva jsem postihl svými soudy.

Skutečnost je totiž taková, že zbožňovaný Nil byl ponížěn tím, že se už dříve stal krvavých. Zbožňovaný hmyz se stal obtížným; zbožňovaný „bůh“ slunce byl na několik dnů zastřen. Pravděpodobně všechny egyptské rány byly cíleny mj. i tak, aby nakonec zesměšnily všechna významná falešná božstva.

Poznámka: V této studii se analýzou falešných božstev a jejich uctíváním zabývat nehodláme.

A následuje zcela praktický příkaz:

2.M.12:13 Na domech, v nichž budete, budete mít na znamení krev. Když tu krev uvidím, pominu vás a nedolehne na vás zhoubný úder, až budu bít egyptskou zemi.

Představte si, že tento pokyn zachytí některý faraónův špeh. Co asi si o tom pomyslí farao? Bůh přece nepotřebuje takové primitivní znamení. To snad pozná svůj lid jen podle toho, že jsou od krve? Nebo poslal lidského vraha? Ale tomu se Egypťané přece ubrání - budou na něj čekat ozbrojení. A jak ten vrah pozná, kdo z nich je prvorozený, když mu to sami neřeknou? Pořád to vypadá na válku nervů.

I další pokyny se do tohoto scénáře hodí.

2.M.12:14 Ten den vám bude dnem pamětním, budete jej slavit jako slavnost Hospodinovu. Budete jej slavit po všechna svá pokolení. To je provždy platné nařízení.

2.M.12:15 Po sedm dní budete jíst nekvašené chleby. Hned prvního dne odstraníte ze svých domů kvas. Každý, kdo by od prvního do sedmého dne jedl něco kvašeného, bude z Izraele vyobcován .

Pořád tady není nic o obětech za tři dny.

2.M.12:16 Prvního dne budete mít bohoslužebné shromáždění. I sedmého dne budete mít bohoslužebné shromáždění. V těch dnech se nebude konat žádné dílo. Smíte si připravit jen to, co každý potřebuje k jídlu.

2.M.12:17 Budete dbát na ustanovení o nekvašených chlebech, neboť právě toho dne jsem vyvedl vaše oddíly z egyptské země. Na tento den budete bedlivě dbát. To je provždy platné nařízení pro všechna vaše pokolení.

2.M.12:18 Od večera čtrnáctého dne prvního měsíce budete jíst nekvašené chleby až do večera jedenadvacátého dne téhož měsíce.

2.M.12:19 Po sedm dní se nenajde ve vašich domech kvas. Každý, kdo by jedl něco kvašeného, bude vyobcován z pospolitosti Izraele, i host a domorodec.

2.M.12:20 Nebudete jíst nic kvašeného. Ve všech svých obydlích budete jíst nekvašené chleby."

2.M.12:21 Mojžíš svolal všechny izraelské starší a řekl jim: "Jděte si vzít kus z bravu podle vašich čeledí a zabijte velikonočního beránka.

2.M.12:22 Potom vezměte svazek yzopu, namočte jej v misce s krví a krví z misky potřete nadpraží a obě veřeje. Ať nikdo z vás až do rána nevychází ze dveří svého domu.

2.M.12:23 Až Hospodin bude procházet zemí, aby udeřil na Egypt, uvidí krev na nadpraží a na obou veřejích. Hospodin ty dveře pomine a nedopustí, aby do vašeho domu vešel zhoubce a udeřil na vás.

2.M.12:24 Dbejte na toto ustanovení. To je provždy platné nařízení pro tebe i pro tvé syny.

2.M.12:25 Až přijdete do země, kterou vám Hospodin dá, jak přislíbil, dbejte na tuto službu.

2.M.12:26 Až se vás pak vaši synové budou ptát, co pro vás tato služba znamená,

2.M.12:27 odpovíte:>>Je to velikonoční obětní hod Hospodinův. On v Egyptě pominul domy synů Izraele. Když udeřil na Egypt, naše domy vysvobodil.<<" Lid padl na kolena a klaněl se.

Lid se klaněl vždy, když mu Bůh nějak pomohl nebo ho ochránil.

2.M.12:28 Izraelci pak odešli a učinili přesně tak, jak Hospodin Mojžíšovi a Áronovi přikázal.

Velké vraždění

2.M.12:29 Když nastala půlnoc, pobil Hospodin v egyptské zemi všechno prvorozené, od prvorozeného syna faraónova, který seděl na jeho trůnu, až po prvorozeného syna zajatce v žalářní kobce, i všechno prvorozené z dobytka.

„Nový" Bůh nepotřeboval žádného lidského vraha, kterého čekali. Prvorození umírali jako na infarkt nebo něco podobného - zjevně bez důvodu.

Po Egyptě nastala panika.

2.M.12:30 Tu farao v noci vstal, i všichni jeho služebníci a všichni Egyptané, a v celém Egyptě nastal veliký křik, protože nebylo domu, kde by nebyl mrtvý.

Farao nezuřil - byl zjevně vyděšen a ustoupil - také pod tlakem rádců a ostatních:

2.M.12:31 Ještě v noci povolal Mojžíše a Árona a řekl: "Seberte se a odejděte z mého lidu, vy i Izraelci. Jděte, služte Hospodinu, jak jste žádali.

Strach a hrůza vládly všude kolem

2.M.12:32 Vezměte také svůj brav i skot, jak jste žádali, a jděte. Vyproste požehnání i pro mne."

2.M.12:33 Egyptané naléhali na lid a spěchali s jeho propuštěním ze země, protože si říkali: "Všichni pomřeme!"

Izraelci využili šoku a obrali Egyptany:

2.M.12:34 Lid tedy vzal těsto ještě nevykynuté, zabalil díže do pláště a nesl na ramenou.

2.M.12:35 Izraelci jednali podle Mojžíšova rozkazu; vyžádali si též od Egyptanů stříbrné a zlaté šperky a pláště.

2.M.12:36 A Hospodin zjednal lidu přízeň v očích Egyptanů a oni jim vyhověli. Tak vyplnili Egypt.

Odchod (exodus)

600 000 dospělých mužů plus připojivší se Egyptané; velká stáda skotu a bravu

2.M.12:37 Izraelci vytáhli z Ramasesu do Sukótu, kolem šesti set tisíc pěších mužů kromě dětí.

2.M.12:38 Vyšlo s nimi také mnoho přimíšeného lidu a obrovská stáda bravu a skotu.

2.M.12:39 Z těsta, které vynesli z Egypta, napekli nekvašené podpopelné chleby, protože ještě nevykynulo. Byli totiž z Egypta vyhnáni a nemohli otálet. Ani potravu na cestu si nestačili připravit.

Přesně podle předpovědi 430 let:

2.M.12:40 Doba pobytu, kterou Izraelci v Egyptě strávili, byla čtyři sta třicet let.

2.M.12:41 Když uplynulo čtyři sta třicet let, přesně na den vyšly všechny Hospodinovy zástupy z egyptské země.

2.M.12:42 Byla to noc jejich bdění pro Hospodina, když je vyváděl z egyptské země. Tato noc je všem synům Izraele po všechna pokolení nocí bdění pro Hospodina.

Beránka nesmí jíst žádný neobřezanec

2.M.12:43 Hospodin řekl Mojžíšovi a Áronovi: "Toto je nařízení o hodu beránka: Nebude z něho jíst žádný cizinec.

2.M.12:44 Ale bude jej jíst každý služebník koupený za stříbro, bude-li obřezán.

2.M.12:45 Přistěhovalec ani nádeník jej jíst nebude.

2.M.12:46 Musí být sněden v témž domě. Z jeho masa nevynesesh nic z domu; žádnou jeho kost nezlámete.

2.M.12:47 Tak to bude dělat celá izraelská pospolitost.

2.M.12:48 Jestliže by u tebe pobýval host a chtěl by připravit Hospodinu hod beránka, nechť je u něho obřezán každý mužského pohlaví a potom bude smět přistoupit a tak učinit, a bude jako domorodec v zemi. Ale žádný neobřezanec jej jíst nebude.

2.M.12:49 Stejný řád bude platit pro domorodce i pro hosta, který bude pobývat mezi vámi."

2.M.12:50 Všichni Izraelci učinili přesně tak, jak Hospodin Mojžíšovi a Áronovi přikázal.

Kontrast: uprostřed Egyptské paniky odešli Izraelci seřazení jako vojenský zástup.

2.M.12:51 Právě v ten den vyvedl Hospodin Izraelce seřazené po oddílech z egyptské země.

Závěr

DJK se v další kultivaci musel soustředit na předky Ježíše Krista a jeho národ - potomky Abraháma. Nyní už bylo nutné vyjmout izraelity z pohanského prostředí a působit na ně soustředěně. K tomu bylo zapotřebí:

- Aby mohl DJK vyvolený národ takto vychovávat, musel si zjednat potřebnou autoritu. Nezbylo mu, než opakovaně demonstrovat lidu svou moc (blíže viz studii s názvem Základní Boží vlastnosti).

- Bůh dal najevo, že nebude komunikovat s každým jednotlivcem (což se mnohým křesťanům nelíbí, protože by si rádi Boha jaksi přisvojili. Svádí je k tomu na příklad modlitba Otčenáš, protože si nevšímají toho, že prosící je v množném čísle, a neuvědomují si, že Ježíš Kristus to řekl svým pomazaným učedníkům.

A za tím účelem ustanovil jednoho správce celého národa a jednoho velekněze rovněž pro celý národ. (viz dále). Smysl tomu dala i snaha pěstovat nikoli kmenovou příslušnost ale příslušnost k celému národu.

- A přestože Mojžíš nebyl ideálním vůdcem, přesto očekával, že lid ho bude poslouchat. Lid to ovšem nikdy nemá rád (srovnej např. Matouš 13:53-57); a to měl Mojžíš oproti Ježíši Kristu výhodu, že byl královským synem. DJK proto musel zjednat dostatečnou autoritu i Mojžíšovi a pozdějšímu veleknězi Árónovi.

- Izraelce, kteří byli dlouho v otroctví, bylo nutné vychovat ke statečnosti, měli-li být schopni účastnit se na dobývání a hájení zaslíbené země.

- A také bylo nutné pokračovat ve výchově izraelitů k víře - v dalších dílech si ukážeme, jak problematické to bylo.

Následuje proto období, v němž je snaha DJK o kultivaci cílena především na předky Ježíše Krista na izraelity jakožto celek - až do příchodu Ježíše Krista. Potom už obrací DJK pozornost ke všem národům.